AZTAG
JOURNAL ARMÉN. QUOTIDIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban
Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԻՆ
ՍԻՐԻԱ ամր. 550, վեցամսեայ 300 ՍԿԶ.
ԱՐՏԱՀԱՄԱ. տարի 7, վեցամսեայ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية عمة

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՈՒՐԲԱԹ 9 ՅՈՒՆԻՍ 1933
ԳԻՆԸ ՔԵՐԹԻՆ ՀԱՍՏ 2.50 ՍԿԶ.

Է. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւոտ պէտք է քեզ բերիս ցնծութիւն հազկիդ | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 67 (905)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԵՐԳԸ

Մարդկութիւնը իր նախնական կեանքէն, ժամանակաշրջանէն մինչև այսօր, փարեր է ուժգին, նիւթականին հետ՝ նաև հոգեկան վայելքներու։ Անիկա, տնտեսական, առևտրական, քաղաքական եւ զինուորական իր մտահոգութիւններուն հետ զուգընթաց, կարևորութիւն տուած է նաև սրտի և զգացումներու իր ըղձանքներուն, երազներուն և տենչերուն։ Անիկա՝ բնական, անդառնալի պահանջն է ունեցած՝ բարոյական, կրօնական եւ գեղարուեստի վերացական թռիչքներո՞ւ, գաղափարներո՞ւ։ Դուք չէ՛ք կրնար գտնել աշխարհի վրայ ցեղ մը, ժողովուրդ մը, ազգ մը, որ ունեցած չըլլայ խորախոր հետաքրքրութիւն և սէր՝ մշակոյթի զանազան տարրերուն ու սեռերուն հանդէպ։ Ի հարկէ, նայած միջավայրին, տնտեսական և քաղաքական գրութեան, նայած ցեղի մը երևակայութեանն ու ստեղծագործող թափին, արուեստի մը, արուեստներու հզօրութիւնն ու մեծութիւնը կրնայ պզտիկնալ, լայնալ և կամ բարձրանալ։

Երկրագունդին վրայ կան ազգեր, որոնք իրենց արուեստները կազդացեր են հասցնել ամենամեծ կատարելութեան մը։ Կան ազգեր ալ, որոնք, իրենց արուեստը, գիրն ու գրականութիւնը եթէ չեն կարողացեր համամարդկային աստիճանի մը տանիլ, միւս կողմէ սակայն, անոնք այդ իրենց հոգեկան ստեղծագործութիւնները դրեր են խիստ պատուաւոր պատուանդանի մը վրայ։

Արուեստի պատմութեան մաս կը կազմեն նկարչութիւն, քանդակագործութիւն, բանաստեղծութիւն, երաժշտութիւն և այլն։

Ասոնց մէջէն երաժշտութիւնը առանձինն է, որ կ'արտայայտէ մարդկային հոգին, զգացումները, անոր ներքին աշխարհը՝ ձայներու բրթռացումով մը, նրբանուրբ ներդաշնակութիւնով մը։ Չի կայ արուեստ մը, բացի երաժշտութենէն, որ կարողանայ ապրել մեր հոգիին այնքան ուժեղ, վարկեանական և տևական։ Երաժշտութիւնը նման է այն լուսաւոր աստղին, որ կապոյտ երկնակամարին վրայէն յանկարծ կը թռի, թողելով իր ետև անմոռանալի ծիր մը։... Անիկա նման է այն աստուածային պատգամաբերին, որ իր սպիտակ, շողշողային կերպարանքով, յանկարծ կուգայ և կ'ըսէ իր սրտագրաւ, հոգեյոյզ խօսքը և ապա իսկոյն կ'անհետանայ, ձգելով մեր վրայ երկարատեւ տպաւորութիւններ։

Երաժշտութիւնը ազգի մը, մարդկային հոգիին ամբողջ արտայայտութիւնն իսկ է։ Այն ազգերը, որ չունին այդ անհնման կարողութիւնը, դատապարտուած են վարելու կենդանական, անասնական կեանք մը։

Հայոց ժողովուրդն ալ հին դարերէն մինչև այսօր ունեցեր է այդ ամենագեղ և հզօրագոյն կարողութիւնը։ Անիկա՝ իր վահագնեան, Արտաշէսեան երգերով հասեր է մինչև հայկական ոսկեդարու մեր եկեղեցական հրաշալի շարականներուն և երգերուն։

Եւ սակայն, մեր քաղաքական երկայատար անկումներուն և գերութեանը շրջաններուն, հայոց երգը պահ մը ծածկուեցաւ քանձր մշուշներու տակ, մոռացութեան խորչատակ գիրկը։ Անիկա շատ անգամ խառնուեցաւ Պարսկական, Արաբական, Թուրանական երաժշտութիւններուն հետ։ Մեր ֆիզիքական ձուլումին հետ մենք ունեցանք նաև հայոց երաժշտութեան ձուլումի մեծ վտանգը։

Հայ երաժիշտներ, աշուղները, երգասացները շատ անգամ ստիպուած էին իրենց քնարի լարերուն վրայ հնչեցնել օտար երգեր, հայկական երգեր, միշտ օտար լեզուներով, հնչուածներով և եղանակներո՛վ։

Արմէններու արիական և հանճարածնունդ ցեղը ի վերջոյ պիտի կորսնցնէր նաև իր երգին քնարի ոսկի լարերը, եթէ, ո՛վ բարեբախտութիւն, օր մը, 20րդ դարու սկիզբը, մէկեղ չի գար այն հզօր և մարգարէական դէմքը, որ Կոմիտաս Վարդապետ կը կոչուի։

Կոմիտասէն առաջ հայերը չէին գիտեր ընդհանրապէս թէ իրենք ազգային երաժշտութիւն, երգ ունի՞։ Անոնք գիտէին և կը սիրէին երգել քրտերէն, պարսկերէն, վրացերէն, թաթարերէն, քրքերէն, տեղ տեղ ալ արաբերէն։ Անոնք հպարտութիւնով մը կ'երգէին տուսական, ֆրանսական, եւրոպական մեզ հաւար անհարազատ սիրերգներ, պարերգներ, ուրախութեան կամ տխրութեան երգեր։ Նոյն իսկ Հայաստանի ժողովուրդը, բռնութեան տակ, շատ տեղեր, շատ մը վայրերու մէջ ստիպուած էր քրքերէն կամ քրդերէն լեզուով երգելու։ Հայ հարսը իր «եարին» դարիպ, դուրպէք հեռաւոր սիրականին համար միակ միջոց ունէր, իր սրտին կարօտը, ցաւն ու վիշտը արտայայտել թրքական բառերով, թրքական երգերով։

Հայաստանի ներքին գաւառներուն մէջ, տեղ տեղ, սակայն, հին նէյն ի վեր, հայ գեղչուկը, հայ մաճկալը, հայ մշակը, երգեր էր ու կ'երգէր դեռ հայաշունչ, հայադրոշմ, զուտ հայկական ոգեմերգեր, պարերգեր, գութաներգեր, սիրերգներ, աշխատանքի երգեր վերջապէս։

Մինչև Կոմիտաս Վարդապետ, գրեթէ չէր եղած մէկը, արուեստագէտ հոգի մը, որ կարողանար մտածել, ժամեներ այն արուեստական անահիտն, գեղեցիկ և կոյս հանքին, որ հայ երաժշտական ինքնատիպ երգ անունը պիտի առնէր քիչ յետոյ շնորհիւ հզօր վարպետին, որ Կոմիտասն էր։

Կոմիտասն էր վերջապէս, որ քաջութիւնը՝ նաև յանդգնութիւնը ունեցաւ մտնելու առաջին անգամ հայ զանգուածին, հայոց աշխարհի ստեղծագործ ժողովուրդին մէջ, դուրս բերելու անկէ մեր երաժշտական գարմանազան, գարմանագեղ և հոյակապ գլուխգործոցները։

Անիկա, հոյց Պէթհովէնը, զինուած եւրոպական երաժշտագիտութեան խորունկ ուսումնասիրութիւններով, զինուած հայ հեթանոսական, ժողովրդական և եկեղեցական մեր շարականներու խորհրդաւոր գաղտնիքներով, խիզախութիւնն ունեցաւ վար առնելու հայոց երաժշտութեան երկնակամարէն այդ վարագոյրը հաստատուն և ծանր, որուն տակէն անիկա ցոյց տուաւ մեզի յանկարծ Մեր երգին լուսաճաճանչ և ադամանդափայլ աստղերը բոլոր, որոնց նայելով՝ մենք եւ օտար ազգերը համոյն, հիանալով հիացանք։

Այլեւս պարզ է որ մենք, մեր ունեցած մշակոյթի չա՛ մը արժէքներուն հետ ունինք նաև զուտ հայկական երաժշտութիւն։

Անկէ յետոյ հայը փոխուեցաւ ուժգնօրէն, բարոյապէս, հոգեպէս։ Անկէ յետոյ հայը պարտութեամբ սկսաւ ներկայանալ մարդկութեան, ազգերուն։ Եւ անկէ յետոյ անիկա մեծ պարծանքով, ներքին լեցուն փափաքով, կ'ամբո՛ղջ է որ սկսաւ երգել իր իսկ երգերը, փոխանակ թափառելու օտար անդաստաններու մէջ։ Կոմիտասի գործը անհուն չափով մեծ է։ Եւ սակայն ինչքա՜ն դառն է մեզ համար երբ կը մտածենք, որ հայոց երաժշտութեան այս վարպետը հեռու իր սիրած ժողովուրդէն, իր արուեստէն, կը տառապի հեռաւոր Վիլ—մ-իւ-ֆի ապաստանարանին (Asile) մէջ։ Թուրք բարբարոս կառավարութիւնը չէ խնայած նաև անոր։ Կոմիտասի զգայուն հոգին չկարողացաւ տանիլ մեր մեծ Աքսորի Տանդչական խժդժութիւնները։ Անիկա կորսնցուց իր հանճարի հզօր ստեղծագործ երևակայութիւնն ու ուղղի հաւասարակշռութիւնը։

Բայց, եթէ Կոմիտաս վարդապետը չիկայ այսօր, կայ ու կը մնայ անոր հոգեղէն գործը։ Անիկա հասցուցած է աշակերտութիւն մը, սերունդ մը որ ահա՛, կ'ընթանայ հիմի և հիմի իր գծած ուղիով։

Իր բազմաթիւ ապաւնդաւոր աշակերտներէն է պրն. Բ. Կանաչեանը, որ արդէն շատ մը երկերու հեղինակն է, գնահատուած եւ ծափահարուած իր երգահանդէսներով բովանդակ մեր և օտար մամուլին ու երաժշտասէր հասարակութեան կողմէ։

Ծառայիկայ Կիրակի «Գրան Թէաթրի» մէջ պրն. Կանաչեանի կազմակերպած ելոյթները պիտի պանծացնէ Հայ—Նիզ ուր, վաստահ ենք թէ ներկայ պիտի գտնուի խումն բազմութիւն մը, վայելելու հայ երաժշտութեան գեղեցիկ թրքերուները և քաջալերելու վաստակաւոր Հայ երաժիշտը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆՈՒՐՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ
ԴՐՈՒԱԾ ՏՈՒՐՔԸ

Ներգաղթի մասին յաճախ կը գրուի գաղութահայութեան ժամուլի մէջ եւ շատ ալ կը խօսուի հրապարակաւ։ Պատճառը պարզ է։ Հարց մըն է այս մեր ժողովրդի համար ծանրակշիռ ու կենսական, որու չուրջ սկզբունքով համաձայնած են հայկական բոլոր հոսանքներն անխտիր։ Ներգաղթի կազմակերպութեան ու նիւթական միջոց ներու հայթայթման ձեռներուն հետ են կապուած գոյութիւն ունեցող տարաձայնութիւնները։ Այդ ուղղութեամբ ալ, կը կարծենք, արքան զուսպ ըլլանք, այնքան լաւ, որովհետև կրնանք «ձօնքը չինելու» տեղ աչքը հանենք, ինչպէս ըսէ ժողովրդական առածը կ'ըսէ։

Մամուլի պարտականութիւնն է սակայն, ճիշդ ներկայացնել մեր հայրենիքն իր ներկայ վիճակով հայ տարաբնոյթ բազմութիւններուն, առ իսկական պատկերը Հայաստանի ժողովրդի նիւթական և քաղաքական կացութեան։

Հայաստան մեկնողները բացառապէս բանուորներ, գործաւորներ ու արհեստաւորներ են։ Կարևոր է որ անոնց չփոթութեան չմատուին։ Այս նկատումով մենք կը չօշափենք տուրքի այն համակարգութիւնը, որ գոյութիւն ունի մեր երկրի սահմաններէն ներս, պետական օրէնքներու հիման վրայ։

Ծիշեենք նաև, որ ընդհանրապէս տուրքի գանձման պարտադրութիւնն եղրու նախաձեռնութիւնը կը պատկանի ոչ թէ Հայաստանի կառավարութեանը, այլ Խորհրդային Միութեան կեդրոնական Գործադիր Կոմիտէին եւ Ժողովրդական Գործակատարներու Խորհուրդին Մոսկուայի մէջ։ Հայաստանի Խորհրդային իշխանութիւնը պարտաւոր է, առանց չեղուածներ կամ թեքումներ կատարելու, կիրարկել այդ որոշում-հրահանգները։

Տուրքերու գանձման որոշումը, որ մենք այսեղ կը քննենք, կայացած է սոյն 1933 Թ. յունուար 29ին։ Այդ որոշումը պաշտօնապէս հրատարակուած է Թիֆլիս հրատարակուող «Զարիա Վաստոկա» թերթի այս տարուայ փետրուար 1ի թիւին մէջ։ Այնուհետեւ Հայաստանի ֆինանսներու ժողովրդական գործակատարութիւնը (ֆինժողկոմը) նոյնը յայտարարած է մեր ժողովրդին փետրուար 6ին։

Համաձայն այդ որոշման, պետական, կօոպերատիւ և հասարակական հիմնարկները, ձեռնարկութիւնները եւ կազմակերպութիւնները իրենց բանուորներու և ծառայողներու աշխատավարձէն գանձելիք կուլտուր-բնակարանային-ջրմուղի չկատարող «պատճառաբանական» տուրքը կը հաշուարկեն և կը մուծեն պետական գանձատունը սահմանուած կարգով։

Տուրք վճարողներն են բանուորները, ծառայողները և ասոնց հետ հաւասար հիմունքներով բնդհանուր առհասարակութեան մէջ աշխատող կօոպերացուած անձնագործները և արհեստաւորները։ Բացի այդ, տուրք կը վճարեն նաև ցնծու մէջ աշխատող կօոպերացուած անձնագործները և արհեստաւորները։

Տուրքի վճարման որպէս հիմք առնուած է այն աշխատավարձը, որ կը ստանան աշխատողները իրենց արտելներէն (Ծոգ. 2)։

Ծառայողներէն ու բանուորներէն տուրքը կը գանձուի ութ ամսուայ րնթացքին, իւրաքանչիւր ամսուայ առաջին կէսի աշխատավարձը վճարելիս։ Այս տուրքի առաջին նուագը, օրինակ, գանձուած է փետրուար 15ին, նկատի ունենալով յունուար ամսուան համար ստացած գումարը։

Բոլոր հիմնարկները և ձեռնարկութիւնները, ուր կ'աշխատին տուրքի ենթակայ բանուորներն ու գործաւորները պարտաւոր են «ապահովել տուրքի ճիշդ հաշուարկումը և ժամանակին գանձումը»։ Պարզ է, որ հրահանգը ճշդիւ չկատարող «պատճառաբանական ձիւնքը» կ'ենթարկուին օրինական պատասխանատուութեան։

Տուրքի ենթակայ բանուորներու եւ գործաւորներու աշխատավարձէն ու աշխատավարձին համեմատ վճարելիք գումարներու սոկօսական չափը որոշուած է առանձին ցուցակով, որ «դրոյքատախտակ» կը կոչուի։ Համաձայն այդ տախտակի, ամսական 75 ռուբլիէն մինչև 100 ռուբլի վարձատրութիւն ստացողը պարտաւոր է կուլտուր-բնակարանային-չինարարական տուրք վճարել 2 առ հարիւր. 100 ռուբլիէն մինչև 125 ռուբլի ստացողը 2.5 առ հարիւր. 125էն՝ 150 ստացողը 2.75 առ հարիւր. 150էն 200 ռ. ստացողը 3 առ հարիւր. 200էն 250 ռ. ստացողը 3.25 առ հարիւր. 250էն 300 ռ. ստացողը 3.5 առ հարիւր. իսկ 300էն վեր՝ 3.76 առ հարիւր։

Եթէ, օրինակ, ինչպէս, որ «Դրոյքատախտակի» առաջին յօդուածը կը բացատրէ, բանուորը ստանայ յունուար ամսուն 150 ռ. աշխատավարձ, ան տուրք պիտի վճարէ առաջին նուագի համար, փետրուար 16ին, 2.75 առ հարիւրի չափով, այսինքն 4 ռուբլի 13 կոպէկ (տես «Դրոյքատախտակին» կից բացատրութիւնը, Ծոգ. 1)։ Եւ այսպիսով իւրաքանչիւր ամսի 15ին կը գանձուի աշխատաւորի տուրքը նախորդ ամսին ստացած աշխատավարձի քանակին համեմատ (տես «Խորհրդային Հայաստան» թերթը, 1938, թիւ 31)։

Նկատեցէք նաև, որ տուրքի գանձման այս օրէնք-որոշումը իր ոյժի մէջ է միայն 1933 Թուականի տուրքերը գանձելու համար։

Նշանակալից կէտ մը կ'ամփոփէ «Դրոյքատախտակը», որ անտեսել կարելի չէ։ Խորհրդային կառավարութիւնն որոշած է տուրքի ենթակայ բանուորներու ու գործաւորներու աշխատավարձի սահմանը՝ 75 ռուբլի՝ ամսականն։ Անոնք, որոնց աշխատավարձը չի «գերազանցեր» 75 ռուբլիէն, տուրք վճարելէ ազատ են։

Այս է Հայաստանի աշխատաւորութեան վրայ դրուած տուրքի գանձման օրէնքի կարճ բացատրութիւնը։ Անոր բացատական կողմն այն է, սակայն, որ, դժբախտաբար, տուրքը բաչխելիս նկատի չէ առնուած, որպէս հիմք, տուրք վճարողներու կարիքի չափը՝ աշխատավարձի քանակին զուգընթաց։ Այդ պատճառով, օրէնքի հիմը խախուտ է, արդարութեան և ընկերվարութեան տեսակէտով։

Բացի այդ, տուրք չեն վճարեր նաև կենսաթոշակաւորները, որոնք, բացի կենսաթոշակէն, այլ եկամուտ չունին։ Թոշակառու ուսանողները, որոնց թոշակը ամսական 75 ռուբլիէն աւելի չէ։ զինուորականները, բացի երկարատեւ արձակուրդի մէջ գտնուողներէն և զինուորականներուն հաւասարեցուած «փիլիցիայի» կազմին պատկանող անձինք։

Նմանապէս տուրք չեն վճարեր Խորհրդային Միութեան չքանչանով եւ յեղափոխական զինքով պարգեւատրուածները, ինչպէս և աշխատանքի հերոսներն ու յայտարարուածները (տես Ծոգ. 4)։

Մենք Խորհրդային Միութեան, հետեւաբար և Խորհրդային Հայաստանի մէջ կիրարկուող տուրքերու գանձմանը վերաբերող որոշումին մէջ գրուածքը, որպէսզի, ինչպէս որ վերը յիշեր ենք, մեր երկիրը մեկնողները գէթ մասով մը նախօրօք ծանօթանան մեր հայրենիքին մէջ տիրող կարգերուն։

Ա. Ա.

ՈՒՄՈՒՑՉՈՒՀԻՆ

Կիներու մէջ, ամենէն հետաքրքիրը, խոր եւ յուզիչ դերը կատարողը ապահովաբար ուսուցչուհին է։ Խորունկ եւ լուրջ է անոր այդ գործը։ Որովհետեւ, ուսուցչուհիի՛ն, մանկապարտիզպանուհի՛ն է, որ կը յանձնենք մեր մատաղ սերունդը։ Մեր մանուկներուն, մեր փոքրիկներուն ճակատագիրը, կեանքը իրականութեան մէջ, անոր ձեռքն է։ Շատ անգամ մեր մայրերը ծանրաբեռնուած կ'ըլլան տնական եւ դուրսի այլ խնամանքի դաժան հոգերով։ Եւ չատ անգամ ալ մեր երեխաներուն ընծանելիկան եւ դպրոցական կրթութիւնը միամամանակ ուսուցչուհին է, որ իր ուսերուն վրայ կ'առնէ։

Ծանօթ եւ սրաշարժ է դաստիարակչական գործը։ Որովհետեւ ուսուցչութիւնը ամէն արհեստներէ եւ արուեստներէ առաջ և աւելի ունի իր մէջ անչահախնդրութեան, անձնուիրութեան բարձր իմաստը։ Ուսուցչուհի ըլլալ կը նշանակէ զոհողութիւն, անհուն, անսահման սէր։ Ինչ է գիտնալ. Քէ ճշմարիտ ուսուցչուհին ի՛նչպէս կը սիրէ մանուկները։ Անիկա, անոնց հետ խաղի ժամանակ կը խաղայ, կը վազէ, կ'երգէ եւ կը ժպտի։ Անոր համար հարուստը թէ չքաւորը, ազգը թէ գեղեցիկը, հնազանդը կամ չարաճճին, ուշիմը կամ նուազ խելացին՝ հաւասար են։ Անիկա ամէն բան նկատի կ'ունենայ.— ազակերտուիներ եւ զոյն կը սիրէ մայրօրէն։ Անոր համար, զանոնք հաւասարապէս սիրելը, գերագոյն եւ քաջգոր պարտականութիւն մըն է, ուրիշ աչինչ։ Ճեծուցիչ իսկական ուսուցչուհին որքան ալ նիւթական եւ բարոյական գրկանքներ ունենայ նորէն եւ այնպէս գլուխը միշտ բարձր, հպարտ եւ ժպտադէմ՝ կը յառաջանայ իր նուիրական ասպարէզին ընդմէջէն։

Այցելած էք արդեօք օր մը օրանոց ժամը 10ին, 11ին աաեններուն, առտուն, մեր մանկապարտէզներն ու տարրական դպրոցներու դասարանները, խաղավայրերը, Անոնք ըլլան հեռուոր գիւղի մը, գիւղակի մը եւ կամ քաղաքի մը մէջ։ Դպրոցականներու Թիւը ըլլայ 300 կամ 40, նոյնն է։

Ահա՛, տեսէ՛ք, ինչպէս անոնք նուան Թուչնիկներու երաժկներուն, խումբ խումբ կը ցնծկեն, կը պարեն, կը վազվզեն, կ'երգեն ու կը պոռան։ Կարծես անոնք ըլլան մեղուներու փեթակներու ձլո՛ւն մեղրը։ կարծես, անոնք ըլլան գարնանային գոյնզգոյն ծաղիկներ, քաղցրաեհիլ, անուշաբոյր։ Ահա՛, անոնցմէ մին քիչ մը երկարատակ միւսէն։ Մին խելացի և սառնափայլ աչքերով։ Միւսները ժպտուն, ծիծաղկոտ և կայտառ։

Քիչ մը հեռու կայնած է ուշադիր, կանոնաւոր կեցուածքով, իրենց ուսուցչուհին։ Որքան ուրախ է նա, երբ փոքրիկներու այս զուարթ և անմեղունակ խաղերուն, սեսարաններուն վրայ կը հսկէ, կը դիտէ։

Բարձրանանք իրենց դասարանները։ Անոնց պատերուն վրայ, ահա՛, աչխարհագրական, կենդանաբանական, բուսաբանական քարթեր, պատկերներ։ Հապա՛ չէ՞ որ լսել անոնց մայրենի լեզուի դասերը, ազգային, մանկական երգերը, հայրենական աչխարհի մեծամեծ դէմքերու, հերոսներու պատմութիւնները։ Ա՛ւ այժմ անոնց գլխքերն են, գործքները են սիրելի, գրիչն ու մատիտը, կաւիճն ու գրատախտակը, մեւանն ու թաւղը, տետրակն ու գիրքը։

Ինչ սիրալիր աչխատասիրութեամբ մը, աղլիկները մկրատը ձեռքերնին, կը կարե՛ն, կը չափե՛ն, կը ձեւե՛ն ու կը կարեն զանազան ստեղնագործութիւններ։ Ինչ նուրբ մատներով, անոնք գայթզգոյն թելերով կը հիւսեն կատուներու վրայ զանազան զարդապատկերներ։

Եւ այդ բոլորին կենդանութիւն և հոգի տուողը ուսուցչուհի՛ն է։ Դասարանակուհին իր լաւ և հանդարտ բնաւորութեամբը, իր մանուկներու հետ ապրելու անհուն ուրախութիւնով, իր սաերջին անձնազոհ կեանքով՝ որ մեզի կը ներկայանայ, որպէս դիւցազնուհի մը։

Եթէ կայ աչխարհի մէջ ամենամեծ բան մը, անիկա ուսուցչուհիին անձնուիրութիւնն է։

Եւ սակայն, դուք գիտէ՞ք թէ ուսուցչուհին, մեր բոլոր ուսուցչուհիները, ի՛նչ ծանրածանր դժուարութիւններու առջև կը գտնուին։ Անոնք (ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիները), պէտք է լուրջ խնդիրներ աւնենան ծնողքներու մեծ անտարբերութեանը հանդէպ։ Անոնք պիտի խօսին, խոսին, պայքարին Թղթակից Խորհուրդի և Հոգաբարձու մարմիններու անդամներուն դէմ։ Գիտի չեա անգամ գործ ունենան ջոջ ազաներու, վաչխատաւորներու հետ։

Այդ ուսուցչուհիները, չատ անգամ տուն կը վերադառնան առանց սեղանին վրայ ունենալու կոր մը սև հաց։ Անոնք կ'սպասեն ամիսներ, ամիսներ չտրունակ, առանց առանալու իրենց արդէն վաթսուն, խեղճ ու կրակ ամսաթոշակը։ Անոնք կը քնակին լոյսէ, արեւէ, օդէ և մաքրութենէ բոլորովին զուրկ խցիկներու մէջ։

Անոնք, չունենալով գրպանին սանթիմ մ'իսկ, սոխպուած կ'ըլլան կէս ժամ մ'իսկ ամիսական 75 ռուբլիէն աւելի չէ։ զինուորականները, բացի երկարատեւ արձակուրդի մէջ գտնուողներէն և զինուորականներուն հաւասարեցուած «փիլիցիայի» կազմին պատկանող անձինք։

Նմանապէս տուրք չեն վճարեր Խորհրդային Միութեան չքանչանով եւ յեղափոխական զինքով պարգեւատրուածները, ինչպէս և աչխատանքի հերոսներն յայտարարուածները (տես Ծոգ. 4)։

Մենք Խորհրդային Միութեան, հետեւաբար և Խորհրդային Հայաստանի մէջ կիրարկուող տուրքերու գանձմանը վերաբերող որոշումին մէնդրադարձանք, որպէսզի, ինչպէս որ վերը յիշեր ենք, մեր երկիրը մեկնողները գէթ մասով մը նախօրօք ծանօթանան մեր հայրենիքին մէջ տիրող կարգերուն։

Ա. Ա.

Դպրոցը, քաղցրութեան և խաղադրութեան տուն մըն է։ Ուսուցչուհին՝ սրբուհի մըն է։ Գթութեան, փափկանքի և գուրգուրանքի մայր մըն է ուսուցչուհին։

Անոնք (ուսուցչուհիները) կը առաջին չառ։ Անոնք կը առաջին ոչ թէ իրենց, ապա ուրիշներո՛ւն, համար։ Անոնք կը առաջին իրենց աղքատլաւ չհագուած աչակերտներուն համար։ կը առաջին ծնողքներու անտարբերութեանը համար։ կը առաջին նիւթական ծանր ժամանակներով։

Սակայն և այնպէս, բան մը կայ, որ զիրենք կը բարձրացնէ, կը զօրացնէ, զիրենք կեանքին վրայ վերէն նայելու մտածումին կը մղէ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Հայաստանի հանրապետութեան տարեդարձի տօնակատարութիւնը Պէյրութի մէջ, ներկայութեամբ յոգնախուռն բազմութեան մը։

Բեմը չքեղօրէն զարգարուած էր Ֆրանսական, Լիբանանեան և հայկական եռագոյններով, որոնց մէջտեղը կը տեսնուէր, հայաստանի անկախութեան հիմնադիրներէն Արամ Մանուկեանի մեծադիր նկարը։

Հայ ճեմարանի երկտող երգչախումբը՝ զեկավարութեամբ երգահան Գրն. Հ. Պէրպէրեանի, երգեց «Մեր հայրենիքը», որ ունկնդրութեամբ յոնկակոս և երկիւղածութեամբ։

Կը նախագահէր Գրն. Փասպար Իփէկեան, որ իր բացման խօսքով ողջունեց սրահին մէջ ներկայութիւնը, հայաստանի անկախութեան չրջանին աչքառած անձնուրութեանց։

Ան ըսաւ, ինձ համար չափազանց ծանր է նախագահել այսօրուայ տօնակատարութեան։ Օքսուն նախագահի ատեանը կը պատկանէր մեր սիրելի վեթերան ընկեր Հայր Աբրահամին, եւ խնդրեց, յոնկակոս յարգել յիշատակը հայաստանի խորհրդարանի անգրանիկ նախագահին։ (Սրահը լուռ ոտքի կեցաւ)։

Յարգելի բանախօսը նկարագրեց, թէ ինչ պայմաններու մէջ ծնունդ առաւ Մայիս 28ը, եւ ապա չարունակեց։

1918-1920ին, հայաստան սկսած էր ապրիլ որպէս ազգութիւն։ Առեղծուած էր վիճակ մը, ուր ամէն ինչ կ'ընթանար իր կարգին։ Հայ ժողովուրդը հայաստանի մէջ ունէր իր մշակոյթային հիմնարկութիւնները՝ համալսարանը, ոյրոշ պետական սահմաններ, ունէր իր դեսպանները եւ ներկայացուցիչները օտար պետութիւններու մօտ։ Սակայն տակաւ քանի մը զարուններու կեանք ունեցաւ ան, եւ սկսան մութ ամպեր երեւալ մեր հորիզոնին վրայ։ Հրապարակ իյնաւ ոուսական պոլշեւիզմը եւ ըսկսաւ քայքայել ամէն ինչ։

Դաւաճանը կը գործէ հիւսիսէն, իսկ ոճրագործը՝ հարաւէն։ Եւ այս երկու թշնամի ուժերը ձեռք ձեռքի՝ խեղդեցին մեր ազնուկ հանրապետութիւնը։

Գրն. Գ. Իփէկեան՝ իր խօսքը ուղղելով երիտասարդներուն ըսաւ. այսօր կանգ առէք քանի մը վայրկեան ձեր հայրերու եւ մայրերու չիրիմներուն առջեւ ու երդուրնցէք, արդարութեան եւ հայրենիքի անունով, ըլլալ միչտ վրիժառու, ըմբոստ եւ անձնուրաց հայրենասէրներ։ Հեգնեցէք մեր օրերուն անողնաշար թոյլերն ու սարուկները և դաւադիր պոռոտախօսները։ Հայրենակիցներ. Հաւատանք գալոց Մայիս 28ին որը անպայման պիտի ծագի մեր երկնակամարին վրայ։ (բուռն ծափեր)։

Երիտասարդներէ բաղկացած նուագախումբը՝ զեկավարութեամբ Պ. Հրայր Ապէյի, յոյզօրէն նուագեց «Մայրերիկը»։ Պրն. Տիրան Աճեմեան յուզիչ չեչտով եւ ժաքոբ ատոգանութեամբ, բուռն ծափերու տակ արտասանեց Սիամանթոյի «Զարկ կովկասը»։ Հայ ճեմարանի երգչախումբը յոյզօրէն երգեց, Գ. Հ. Պէրպէրեանի հեղինակութիւնն։ րէն՝ «Տօ լուօն»։

Խոսքը արուեցաւ օրուան բանախօս Գ. Նիկոլ Աղբալեանին, որ ըսաւ.

Երէկ ծանեցինք Ապրիլ 24ը, իսկ այսօր կը ծանենք Մայիս 28ի 15 ամեակը եւ դեռ յետագային ալ պիտի ծանենք։ 1918ի Մայիս 28ը թուական մըն է հայուն յիչեցնող իր վեց դարերու գեղբիվարական կեանքին մեծ ու պատուաբեր անկիւնադարձը։ Այս պարագան ընդունելու համար պայման չէ դաչնակցական ըլլալը, եւ ոչ ալ դաշնակցականնէ ըլլալը Մայիս 28ը, ի՛նչ փոյթ, անդրանիկ ռահվիրան չէ եղեր դաչնակցութիւնը։

Մեր ազգային պատմութիւնը իր ամբողջութեամբ հակայ դիւցազներգութիւն մըն է։ Նոյն դիւցազներգութիւնն է նաեւ մեր յեղափոխական պատմութիւնը։

Ինչպէս բոլոր ազգերու պատմութիւնները, նոյնպէս հայոց պատմութիւնն ալ ունեցաւ իր անկման չրջանը։ Մեր եկեղեցին կը ծանչ Վարդանանցը, հակառակ անոր որ Վարդան պարտուեցաւ։ Մենք կը ծանենք այսօր Մայիս 28ը, որովհետեւ անիկա երկար տարիներու մեր հայրենիքի խաւարին վրայ բոցավառող արեգակն արչալոյսն է։ այն արչալոյսը, որուն կարօտը երգեց Քերթողը, սրմնչեց չինականը եւ ինկաւ հայ դիւցազնը։ Հայրենիքի ազատագրութեան մեծ գաղափարն էր, որ վերչապէս ձեռ ու մարմին կ'ըզգենուր։ Թէպէտ, ի գին այնքան մեծ զոհողութիւններու ձեռք բերուած այդ երազը երկուք ու կէս տարուայ կեանք ունեցաւ, բայց բաւական եղաւ ցոյց տալու մեզ, թէ ինչ որ կը հետապնդենք ցնորք մը չէր, եւ հայը վճռական է։

Մայիս 28 հաւատք ներչնչեց հայուն իր ուժի իրական արժէքին, այն արժէքին, որու գոյութեանը վրայ չատախոսելու սխալն էր գործուած։ Մ. և Անկախ Հայաստանի իրականութիւնը կենդանի օրինակի մը ներուժութեամբ դրչուած Հայ Ժողովուրդի հոգիի խորը, այլևս պիտի ապրէր անոր հետ եւ պիտի ներչնչէր զայն։

Հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարը չէ վերջացած սակայն։ Մայիս 28ը պատառուեցաւ կը պատռուէ մեզի, անհետապէս, բարոյապէս և մատերապէս, երկրէն ներս եւ թէ դուրս, դիմադրելու համար վազուան ազատատարաը, որ ուշ կամ կանուխ անպայման պիտի գայ։ Ընկ. Աղբալեան երկարատեւ ծափերու տակ վերջացուց իր խօսքերը։

Օր. Զեփիւռ Ապէյ չատ զգայուն կերպով, քնչ ձայնով մեներգեց «Ես իմ Աչխարհիցը։

Օրուայ նախագահի և հանդիսականներու բուռն ցանկութեան վրայ, փակման խօսքը ըրաւ, Հայ Ճեմարանի Տեսնօրէն Պրն. Լեւոն Շանթ, որ ըսաւ։

Հայաստանի Անկախութեան ծնունդ, դարաւոր նահատակ հայութեան Մեծ Ուխտի իրականացման ծնունդ է։ Տօն մեր մաքի խոյանքին և մարտական կորովի յաղթութեան։ Այսօր հայ ժողովուրդը հպարտութեամբ թող իր նուիրական ուխտի հայ բոլոնքի, անպատ կորովի և անընկճելի կամքի Ս. Խորհրդին ծնրադրէ։

Խորին յարգանք Մայիս 28ի նահատակներուն։ Ողջոյն տարագիր Նոագոյնին, ողջոյն զայն կերտող հայութեան և յաւերեանական ուխտ զայն անսասան և ամուր պահելու։

Երկչախութեամբ երգեց՝ պրն. Բարեղ կանչեանի՝ «Ցաւոք Նահատակը»։

Հանդէսը փակուեցաւ նուագախումբի «Մշակ Բանուորի» քայլերգով։

Հ. Ա.

Ուսուցչուհին կը ժռնայ չատ անգամ իր բոլոր ցաւերը, գժգոհութիւնները, նեղութիւնները, երբ իր աչքերուն առջեւ կ'ունենայ տչակերտներուն քաղցր նայուածքները, անոնց իրեն հանդէպ ցոյց տուած յարգանքն ու մեծարանքը։ Ուսուցչուհին կը ժռնայ իր ժառանգութիւնները՝ երբ կը ժռանէ, որ աչակերտներուն սէրը կը վայելէ ամէն օր, դասարանին կեանքը թէ դուրսը։ Ուսուցչուհին երբ այսպէս է, այն ժամանակ աղքը կը սիրեն սրտագին դպրոցը։ Անոնք այդ պարագային չեն ուզեր մէկ օր իսկ բացակայիլ անկէ։ Հիւանդ իսկ ըլլան, կ'ուզեն անպայման ներկայ գանուիլ դպրոցական դասերուն և խաղերուն։

(Շար.) ԱՐՄԻՆԱ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԵՏԱՔՍԸ։

Պատմութեան մէջ քանդերող դերը բնորոշող յատկանիչներէն մէկն ալ գուցէ ճարտարարուեստի պայքարն է։ Նոր ճարտարարուեստներ պատճառ կ'ըլլան որ հինները մեռնին և իրենք անոնց տեղը բռնելով անհրաժեչտ դառնան մարդկային ընկերութեան բարգաւաճման համար։ Այսպիսիներէն եղաւ արուեստական մետաքսի ճարտարարուեստը, որ մեռելութեան դատապարտեց իրական մետաքսի արտադրութիւնը Միջերկրականի և հեռաւոր արեւելքի երկիրներուն մէջ։

Ֆրանսա, Իտալիա, Չինաստան եւ Ճափոն, դարերէ ի վեր իրական մետաքսի արտադրութեան ախոյեանները եղած են, բայց արուեստական մետաքսի արտադրութեան հեռանկարով անոնք հազիւ թէ յիսին դիրքերը կը գրաւեն։

Մ. Նահանգները այժմ ախոյեանի դերը կը խաղան արուեստական մետաքսի արտադրութեան մէջ։ Տարեկան 140 միլ. փաունա կ'արտադրեն, որուն 25ուկէսը գուլպայի համար կը գործածուի եւ նոյնչափ ալ տակի հագուստի համար, մանաւանդրաբար կիներու։ Անգլիա Ֆրանսա, Գերմանիա, Հոլանտա, Չեխոսլովաքիա իրենց անուանց կարգովը արուեստական մետաքսի արտադրութեան կեդրոններ են։ Ամբողջ աչխարհի տարեկան արտադրութիւնը կը հասնի 200 միլ. փաունայի։

Արուեստական մետաքսը յեղաչրջեց նաև միւս բոլոր հիւսուածեղէններու ճարտարարուեստը, որովհետեւ անոր թելերը չատ դիւրութեամբ կրնան խառնուիլ բամպակի, իրական մետաքսին, եւ բուրդի հետ և իբրև նոր կերպաս հիւսուիլ։ Այս կերպով հիւսուածեղէն մը աւելի աժան կ'ըլլայ, աւելի գրաւիչ եւ դիմացկուն։

Արուեստական մետաքսը կը չինուի փայտէ, բամպակէ և ուրիշ որևէ նիւթէ որ cellulose կը պարունակէ։ Ներկայիս արտադրած մետաքսին 80 0 | 0ը փայտէ կը չինուի։ Զորս զանազան կերպերով կարելի է մետաքս արտադրել, բայց բոլորին մէջ ալ հիմնականը այն է թէ cellulose-ի լծոյթը (հեղուկ) կ'անցնի փոքրիկ ծակերու գրաթեան մը մէջէն և միւս կողմէն կը կարծրացուի մասնաւոր քիմիական բաղադրութիւններով։ Այս կերպով արտադրուած թելերը կրկնան որևէ երկայնութիւն և հաւասարութիւն ունենալ. իսկ ծակոտնութիւնը կը ճշդուի գործածուած քիմիական բաղադրութիւններու քանակէն և տեսակէն։ Տարբեր գոյներ և փայլ տալու համար տարբեր ներկեր կը գործածուին։

Արուեստական մետաքսի հիւսուածեղէնները այսօր այնքան ժամ եւ գրաւիչ են որ կրնան որևէ նպատակի համար գործածուիլ։ Արևմուտքի կիներուն հագուստի 90 0 | 0ը արուեստական մետաքսէ է։ Երբ գուլպայի և տակի հագուստի համար կը գործածուի չատ ամրակայուն է, որովհետև կը ծածքրիքը և մարմինը զով կը պահէ։

Եթէ արուեստական մետաքսը իրականին հետ բաղդատելու ըլլանք կը տեսնենք որ արուեստականը իրականէն աւելի ժամն է, աւելի փայլուն եւ աւելի մխրճնակ իր հատուածքով։ Գրեթէ կը դեղնեցնէ իրական մետաքսը իսկ արուեստականի գոյնը կը մնայ անփոփոխելի։ Այսօր արուեստական մետաքսի արտադրութիւնը այնքան կատարելագործուած է որ միայն մասնագէտներուն կրնան զանազանել իրականը բարձր դասակարգի արուեստականէն։ Արուեստական մետաքսեայ հագուստները երբ լուացքին ծանալով կը մեծնան, իսկ երբ չորնան կ'սառնան իրենց առաջուան տոկունութիւնը։

***

Վերջին երեք—չորս տարիներու ընթացքին Սուէտիոյ և Գէտապի հայութիւնը անհետական խոր տագնապի մը ենթարկուած է։ Անձնական և թէ առեւտրական գործերը ոչ միայն ոչ մեծցան, այլ և 12 միլիոն հասցուցին ճափոն ապրանքներուն թիւը։ Մինչդեռ, Չինաստան ղրկուած բոլոր ճափոն զօրքերուն թիւը միայն 100,000 էր...

Գրող մը, խօսելով չինական մետաքսի պատմութեան մասին, դիտել կուտայ. «Զրպարտութիւնը և անուանարկումը կը կազմեն չինական մետաքսին ամենէն յատկանչական կողմը։ Օրինակ, երբ պատանեայի մը հետ անձնական խնդիր ունենան, թերթերը կը հրատարակեն ախալ վկայութիւններ, գիտնալով հանդերձ թէ իրենց գրածները ճիշդ չեն։

Հետևաբար, զարմանալու չէ որ 1888 ին հրատարակուած հրովարակ մը, հետեւեալ ձեւով կը հրամայէր խափանել բոլոր թերթերը։

«Ինձ համեմով որ թերթերը կը ծառայեն միայն զանգուածները գրգռելու հանրային կարգերուն դէմ, նկատելով որ անոնց խմբագիրները կը պատկանին գրագէտներու ստորին դասին, կը հրամայենք զադրեցնել կայսրութեան բոլոր թերթերը»։

Այս արգելքը երկար չտեւեց, ու 1911ի յեղափոխութենէն յետոյ, թերթերուն թիւը զարմանալիօրէն աւելցաւ. բայց նորէն ունին նոյն գէչ յատկանիչները։

Չինական թերթերը ընդհանրապէս չորս էջ են, թէև աւելի մեծերը մինչեւ 6—8 էջով լոյս կը տեսնեն։ Գլխաւոր դժուարութիւնը այն է որ, լրագրողը պէտք է միչտ սիտքը պահէ թէ ո՞ր դասակարգին համար կը գրէ։ Որովհետեւ, չինական լեզուն գիրերով չի գրուիր, այլ գաղափարանիչերով (իեհօկրամ)։ Մինչեւ դպրոցներու մէջ հազիւ 3000 նչան կը սորվեցնեն։ Ուրեմն, խմբագիրը պէտք է գոնէ 3000 բառ գիտնայ, երբ ժողովրդական թերթ մըն է, ժողովուրդին համար կը հրատարակուի։

Աւելի բարձր դասի թերթի մը խմբագիրը, պարտաւոր է 10—12 հազար նչաններ գործածել։

Ասիկա դժուարութիւն մըն է Որովհետեւ եթէ հեղինակը բարձր լեզու մը գործածէ, կրնայ պատահիլ որ համապատասխանչանները չգտնուին տպարանին մէջ։ Հետևաբար, իւրաքանչիւր թերթ ունի մասնաւոր բանուոր մը որ քանի մը վայրկեանի մէջ փայտի վրայ կը փորէ ուզուած նչանը։

Չինական թերթերը չատ խստութեան ենթարկուած են։ Նահանգային կառավարիչները անմիջապէս կը դադրեցնեն իրենց համար անհաճոյ թերթերը։ Բրեմեն նոյն իսկ կը գլխատեն խմբագրապետները։ Այսպէս, Չինաստան ապրող եւրոպացի լրագրող մը հետեւեալ իրականն դէպքը կը պատմէ.—

Հինգ տարի առաջ, Փէքինի կառավարիչը Զօր. Ցէնկ Նու-Սիանկն էր։ Որ մը, յանկարծ բանակատեղին կանչուեցաւ իմ վարած թերթիս չին հրատարակիչը։ Կէս ժամ յետոյ, երկու գինուորներ կարճ դագաղ մը բերին և բսին թէ պէտք ուներ զայն յանձնելու մեզի։ Երբ բացինք դագաղը, մէջը գտանք իրեղ հրատարակիչին դիակը, գլուխը կարուած և սրունքներուն մէջտեղը դրուած։

ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Չինաստանի մէջ երկիրներէն է որ առաջին անգամ ապագիր թերթ հրատարակուած է։ Անձնապէ է թէ առաջին թերթը ո՞ր թուականին լոյս տեսաւ, բայց յայտնի է որ ան կը կոչուէր Ցինկ—Փաօ (մայրաքաղաքին լուրերը), եւ յատկացուած էր պալատական հաղորդագրութիւններու։

Քրիստոսէ առաջ 716—713ին է որ պատմագիր մը կը յիչէ չինական այդ թերթը։ Միայն թէ, հակառակ այսքան կանուխ սկսելուն, չինական մամուլը մանկութեան մէջ մնացած է մինչև 19րդ դարու սկիզբը։ 1833ին է միայն որ հռլանտացի վաճառական մը, Շարլ Կիւթգլաֆ, սկսաւ չինարէն ամսաթերթ մը հրատարակել։ Անկէ յետոյ է որ օտարտուներ սկսան չինարէն թերթեր հրատարակել Հոնկոնկի, Շանկայի, Քանթոնի և ուրիշ մեծնչնորհեալ չրջաններու մէջ։

1895ի չին և Ճափոն պատերազմը նոր թափ մը տուաւ չինական լրագրութեան, թերթերուն թիւը 71ն 19ի բարձրացնելով։ Այս թերթերուն մէջերը չինացիներ կային։

Ձիմատախօսութիւնը ընդհանրապէս մամուլին առաջին առաքինութիւնը չէ. բայց այս չրջանի չինական մամուլը գլեց անցաւ ամբողջ աչխարհի իր նմանները։ Այսպէս, ամբողջ պատերազմին տեւողութեանը, թերթերը ոչ միայն յաղթանակներու կը փոխէին չինական ահռելի պարտութիւնները, այլ և 12 միլիոն հասցուցին Ճափոն սպանեալներուն թիւը։ Մինչդեռ, Չինաստան ղրկուած բոլոր Ճափոն զօրքերուն թիւը միայն 100,000 էր...

Գրող մը, խօսելով չինական մամուլի պատմութեան մասին, դիտել կուտայ. «Զրպարտութիւնը և անուանարկումը կը կազմեն չինական մամուլին ամենէն յատկանչական կողմը։ Օրինակ, երբ պատանեայի մը հետ անձնական խնդիր ունենան, թերթերը կը հրատարակեն ախալ վկայութիւններ, գիտնալով հանդերձ թէ իրենց գրածները ճիշդ չեն։

Հետևաբար, զարմանալու չէ որ 1888 ին հրատարակուած հրովարակ մը, հետեւեալ ձեւով կը հրամայէր խափանել բոլոր թերթերը։

«Ինձ համեմով որ թերթերը կը ծառայեն միայն զանգուածները գրգռելու հանրային կարգերուն դէմ, նկատելով որ անոնց խմբագիրները կը պատկանին գրագէտներու ստորին դասին, կը հրամայենք զադրեցնել կայսրութեան բոլոր թերթերը»։

Այս արգելքը երկար չտեւեց, ու 1911ի յեղափոխութենէն յետոյ, թերթերուն թիւը զարմանալիօրէն աւելցաւ. բայց նորէն ունին նոյն գէչ յատկանիչները։

Չինական թերթերը ընդհանրապէս չորս էջ են, թէև աւելի մեծերը մինչեւ 6—8 էջով լոյս կը տեսնեն։ Գլխաւոր դժուարութիւնը այն է որ, լրագրողը պէտք է միչտ սիտքը պահէ թէ ո՞ր դասակարգին համար կը գրէ։ Որովհետեւ, չինական լեզուն գիրերով չի գրուիր, այլ գաղափարանիչերով (իեհօկրամ)։ Մինչեւ դպրոցներու մէջ հազիւ 3000 նչան կը սորվեցնեն։ Ուրեմն, խմբագիրը պէտք է գոնէ 3000 բառ գիտնայ, երբ ժողովրդական թերթ մըն է, ժողովուրդին համար կը հրատարակուի։

Աւելի բարձր դասի թերթի մը խմբագիրը, պարտաւոր է 10—12 հազար նչաններ գործածել։

Ասիկա դժուարութիւն մըն է Որովհետեւ եթէ հեղինակը բարձր լեզու մը գործածէ, կրնայ պատահիլ որ համապատասխանչանները չգտնուին տպարանին մէջ։ Հետևաբար, իւրաքանչիւր թերթ ունի մասնաւոր բանուոր մը որ քանի մը վայրկեանի մէջ փայտի վրայ կը փորէ ուզուած նչանը։

Չինական թերթերը չատ խստութեան ենթարկուած են։ Նահանգային կառավարիչները անմիջապէս կը դադրեցնեն իրենց համար անհաճոյ թերթերը։ Բրեմեն նոյն իսկ կը գլխատեն խմբագրապետները։ Այսպէս, Չինաստան ապրող եւրոպացի լրագրող մը հետեւեալ իրականն դէպքը կը պատմէ.—

Հինգ տարի առաջ, Փէքինի կառավարիչը Զօր. Ցէնկ Նու-Սիանկն էր։ Որ մը, յանկարծ բանակատեղին կանչուեցաւ իմ վարած թերթիս չին հրատարակիչը։ Կէս ժամ յետոյ, երկու գինուորներ կարճ դագաղ մը բերին և բսին թէ պէտք ուներ զայն յանձնելու մեզի։ Երբ բացինք դագաղը, մէջը գտանք իրեղ հրատարակիչին դիակը, գլուխը կարուած և սրունքներուն մէջտեղը դրուած։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գաղեսպիճեան սահմանին մոտ, ապահովութեան պատասխանատուները ձերբակալած են Dr. Ռոլֆս Դավթա անուն գերմանացի մը։ Ցայտնի եղած է որ այս պիղիկր համայնավար է եւ կ'ուզէր Լիբանանն անցնիլ առանց անցագրի։ Հաստատուած է որ ան յարաբերութեան մէջ էր Լիբանանի եւ Սիւրիոյ համայնավարներուն հետ։

Այս նոր համայնավար օրիորդը ձերբակալուած վիճակի մէջ բերուած է Գէյրութ եւ յանձնուած ընդհանուր Ապահովութեան։

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Անմոռանալի Հիւսէյն եւ Մուհամմէտ Ալին, երէյտ գիւղէն, Թալիա գիւղը գացին եւ մեռան Մուհամմէտ Թապիխի տուները, երբ այս վերջինը կը բացակայէր։ Թապիխի ծիկիները առանձին էր։ Ալազակները կապեցին զայն եւ սկսան ծեծել, պահանջելով որ ան յայտնէ ամուսինին դրամներուն տեղը։ Կինը ոչ մէկ խոսոսովանութիւն բրաւ։

Ալազակները յուսահատ դուրս ելան եւ ախոռէն 12 այծեր գողցալով մեկնեցան։ Գանակ ժամեր անցնելէ ետքը միայն Թապիխի կինը կրցաւ ազատել իր ամուսինը։ Հասցուցած է որ ան յարաբերութեան մէջ էր Լիբանանի եւ Սիւրիոյ համայնավարներուն հետ։

Այս նոր համայնավար օրիորդը ձերբակալուած վիճակի մէջ բերուած է Գէյրութ եւ յանձնուած ընդհանուր Ապահովութեան։

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Յաւուրջիկայ Շաբաթ, Մայիս 10, երեկոյեան ժամը 9ին,
ՀԱՄ ՃԵՄԱՐԱՆԻ սրահին մէջ,

Յիշատակի Երեկոյ Հ. Գ. ԱԼԻՇԱՆԻ

Գիտի Ջեկուցեն՝
Ճեմարանի Դասատուներէն Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ.— Գրական-Գեղագիտական հեռագրութեանց եղանակի մասին։
Ճեմարանի Ուսանողներէն
Ա. ՄԱՒՈՒԿԵԱՆ.— «Կենսագրութիւն Հ. Գ. Ալիշանի», հեղինակ՝ Հ. Ս. Սրամեան. «Գծանկարական»
ՕՐ. Բ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ.— Հ. Գ. Ալիշան հաճարային կարծիքին մէջէն։
Մ. ՄԷՆՋԷՐԷՃԵԱՆ.— Հ. Գ. Ալիշանի մեծութիւնները։
Առատասխութիւն, նուագ, իմբական երգ։ Մուտ 10 Ս. Դ.։

ԵՐԳԱՆՈՒԱԳԱՀԱՆԳԷՍ

Շաբաթ 10 Մայիս երեկոյեան ժամը 8ին Էօրէֆիէի Հայ — Բողոքականաց Նորաշէն Ժողովարանին մէջ տեղի կ'ունենայ մեծ երգահանդէս մը ի նպաստ Էօրէֆիէի Հայ Ազգային Վարժարանի որբ, որբուհի եւ չքեղ ծայր չհատոր աշակերտներու։

Նուագներու իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն զանազան կարող ոյժեր եւ հռչակաւոր երգերու՝ վարժարանի աշակերտներ։

ՄՈՒՏՔ.— Ա. կարգ 20 Ս. Դ., Բ. կարգ 15 Ս. Դ.։

ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԷՕՐԷՖԻԷԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Յ. ԹՕՓՃԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ ՔՕՇ ՓՈՂՈՑ, B. P. 715

Մեծաւոր Արեւելքի միակ ներկայացուցիչ սբօճ եւ վարմնամարզական առարկաներու Ֆրանսական մեծահամբաւ Վրօման Ֆաւրիքային։

1.— Ֆութպոլի, Քէնիսի, լողալու, պոյսքաութիզմի, կոփամարտի, ըմբշամարտի, հեծանիւի եւ այլ ամէն տեսակ սբօրի եւ դարձերական ու զինուորական մարմնամարզի վերաբերեալ առարկաներու մեծամասնակ ու փոխրեմնակ վաճառում անմրցելի գիներով. ծապիկներ (ժիլ), կօճիկներ, գուլպաներ եւայլն։

Մասնաւոր գիներ մեծամասնակ գնողներուն եւ ապապրանքներուն համար։

2.— Կը յանձնարարենք մեր ամառնային մուտակներ աղուկս, կուզ (martre-ouine) եւայլն ինչպես նաեւ մեր Միքսթօլիվ (Mixtolive) արդուզարդի օճառը, ամենէն լաւ, ամենէն ածաւր։ 12—12

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր Հովանաւորութեամբ ԺԷՆԵՐԱԼ ԺԻՒՏԻ

Ի ՆՊԱՍՏ Ս. ՆՇԱՆ ԱԶԳ. ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆԻ
Եւ մասնակցութեամբ երկսեռ 70 երաժշտասէրներու

ԿԱՅԱՆ ԹԷՄԹՐ 11 Մայիս 933 կիրակի առաւօտ. ժամը ճիշդ 11ին

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ.— Օթեակ Ա. 400 ս. դ.։ Օթեակ Բ. 300 ս. դ.
Թիկնաթոռ Ա. 100 ս. դ.։ Թիկնաթոռ Բ. 75 ս. դ.
Պալճօ Ա. 50 ս. դ.։ Պալճօ Բ. 30 ս. դ.։

Տոմսերու համար դիմել.— Պ. Գ. Սարաֆեան Սղբարց, Մամբրէ Հիսարեանի, Վահան Ուզունեանի եւ Հրանդ Ապաճեանի։

Տոմսերու փոխարժէքը մուտքի առեն վճարելը պարտաւորիչ է։
Կը խնդրուի երախաներ չի բերել։

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՊՈՀԵՄՆԵՐԸ

ՊՈՒՇԿԻՆ

Գիւղերու մէջ, ճամբուն վրայ՝ որ կ'անցնի սքէչերին մէջէն ու կը տանի Մոլտովիոյ մայրաքաղաքը, արկղը կը խաղայ ծանրաթառ չրջաններէն հաւաքուած ամբոխի մը միջեւ կ'ոռնայ, նայ ու անհամբերութեամբ կը խածաձէ իր չղթան։ Ճամբորդի իր ցեւպին չենած, ծերունին չափ կը զարնէ ծուլորէն իր փոքրիկ թմբուկին վրայ։ Աւելքս արկղը կը կռուէ երգեր երգելով։ Զէմֆիրա կը պտտի գիւղացիներուն առջեւ և կը հաւաքէ անոնց կամաւոր նուէրները։ Կուպայ գիչերը, երեքը միասին կը խաչեն հաւարկը զոր իրենք չեն հրնձած ամպարին մէջ։ Ամէն ինչ կը հանգչի, ամէն ինչ հանգարտ է իրենց վրանին առակ։

***

Գարնանային արեւուտ առաւու մը ճառագայթներով ծածուկին կը տաքցնէ արգէն ընդարմացած իր արիւնը, օրօրոցի մը առջև իր աղջիկը կ'երգէ սիրային երգ մը, Աւելքս մակ կ'ընէ ու կը ժպտուի։

Զէմֆիրա.— Մերուն՛ի՛ նախանձաս, ծերունի չա՛ր, կարէ զիս, այրէ զիս, հասատտակամ եմ ես, ո՛չ դանակէն կը վախնամ, ո՛չ կրակէն, կ'ատեմ քեզ, կ'արհամարհեմ քեզ, ուրիշ մըն է որ կը սիրեմ ես, կը մեռի՛մ ես, սիրելով զինքը։

Աւելքս.— Վերջացո՛ւր։ Այս եւ կը կը յաղնեցնէ դիս։ Չեմ սիրեր այս երգը վայրենաբոյր։

Զէմֆիրա.— Գործդդ չեկո՛ւ, ի՛նչ հոգս, երգը կ'երգեմ ես ինձի համար միայն։

(Կ'երգէ)

«Կարէ՛ զիս, այրէ զիս, ոչի՛նչ պիտի ըսեմ, ծերունի՛ չար, դուն չպիտի գիտնաս անոր անունը։

«Աւելի քարմ է ան քան գարունը, աւելի ջերմ է քան ամառը, ի՛նչ դեռատի է ու յաղթող, որքա՛ն կը սիրէ զիս։

«Ինչպէ՞ս փայփայեցի զինք երբ դուն կը քնանայիր կիչերը, երկուքս որքան խնդացինք քու մազերուդ վրայ բսպիտակ»։

Աւելքս.— Լուէ՛, Զէմֆիրա՛, բաւակա՛ն է այլեւս։

Զէմֆիրա.— Ի՛նչ, երգը վրդո՞վ կ'առնես։

Աւելքս.— Զէմֆիրա՛։

Զէմֆիրա.— Նեղացի՛ր որքան որ ուզես...։ Այո՛, երգը կ'երգեմ քեզի՛ համար միայն։

(Դուրս կ'ելլէ յանկերգը երգելով։)

Մերուն.— Այո, կը յիչեմ։ Իմ առեն չինուած է այս երգը, մարդիկ կը զուարճանային անով ու կը խնդացնէին զիրար։ Երբ Բակուլի սքէչերին մէջ կը բռնակցինք, մանա կիրը, իմ խեղճ Մարիոլաս կ'երգէր զայն օրրելով կրակին մօտ՝ պառկած իր աղջիկը։ Մաքիս մէջ, տարիները ոռոնք չկան հիմա, ժամ առ ժամ կը գառնան միչտ աւելի միգապատ։ Այս երգը սպրդած է իմ յիչողութեանս մէջ ու՝ զուրս ելած չէ անկէ։

***

Ամէն ինչ լոին է։ Լուսինը կը փայլի հարաւը կապոտակ երկնքի մը մէջ. Զէմֆիրա կ'արթնցնէ ծերունին։

— Հա՛յր, զարհուրելի է Ալէքսն։ Մարի՛կ ըրէ։ Կապարեայ քունի մը մէջ կը հեծէ ու կը հեծկլտայ։

Մերուցիկ.— Մի՛ դպիր իրեն։ Մի՛ աղմկեր։ Գիտե՞ս ինչ կ'ըսէ ոուսական խօսքը։ Կէս գիչերուայ ժամուն, ընտանիքին ոգին կը սեղմէ քնացողներուն կոկորդը։ Առաւօտեան ժամերը կը փախչի ան։ Թող կեցիր։

Զէմֆիրա.— Հա՛յր, կը խօսի ան. Զէմֆիրա՛, կը կանչէ։

Մերուցիկ.— Թող կը փնտռէ ան երգի՛ն մէջ իսկ։ Դուն աւելի քանկարժէք ես իրեն համար քան կեա՛նքը։

Զէմֆիրա.— Իր սէրը կը տաղտկացնէ զիս։ Կը նեղէ զիս։ Սիրտս վերտին կը փափաքի իր ազատութիւնը, ու արդէն ...։ Բայց, սո՛ւս, մարիկ ըրէ՛, ուրիշ անուն մը կ'արտասանէ։

Մերուցիկ.— Ի՛նչ անուն։

Զէմֆիրա.— Մարիկ ըրէ՛. Ի՛նչ վշտագին հոնդիւն։ Ակռաները կը կրճտէ...։ Կը սարսափեցնէ զիս։ Գիտի սրթնցնեմ զինքը։

Մերուցիկ.— Ի զուր պիտի փորձես։ Մի՛ խոովեր գիչերային ոգին։ Ինքնաբերաբար պիտի հեռանայ ան։

Զէմֆիրա.— Կը չարժի՛, ոտքի՛ կ'ելլէ, զի՛ս կը կանչէ. ահա արթնցաւ։ Իրեն քովը կ'երթամ։ Քնացի՛ր։

Աւելքս.— Ո՛ւր էիր։

Զէմֆիրա.— Հօրս քով կը հակէի։ Ինչ առջ ոգի մը կը չարչարէր քեզ։ Երազի մէջ կը տառապէր հոգիդ։ Վախցուցիր զիս։ Կը հանդչիր, ակռաներդ կը կրճտէիր, և չեայ, զիս կանչեցիր։

Աւելքս.— Ջե՞զ կ'երազէի։ Կը կարծէի թէ մեր մէկը...։ Չարհուրելի երազ մըն էր տեսածս։

Զէմֆիրա.— Սուտ իրեններ են երազները։ Մի՛ հաւատար անոնց։

Աւելքս.— Ա՛հ, ո՛չ մէկ բանի կը հաւատամ ես, ո՛չ երազներուն, ո՛չ քաղցր երգուհիներուն, եւ ո՛չ ալ քու սրտի՛դ։

Մերուցիկ.— Ինչո՞ւ, երիտասարդ չիմար, հաւատալ միչտ այսպէս։ Հոս. մարդիկ ազատ են, երկինքը խաղաղ է, ու կիներուն գեղեցկութիւնը հիանալի է։ Մի՛ լար։ Վիշտը պիտի սպաննէ քեզ։

Աւելքս.— Հա՛յր, ան այլեւս չսիրե՛ր զիս։

Թարգմ. ՆՇԻՇ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(3) (Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԵՐԸ

Մեծն Բրիտանիա պիտի վճարէ՞ իր պարտքը

ԱՆԳԼ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԻՆ ՀՂԱԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն 7 յունիս.— Պարտքերու մասին «Ճերմակ Տուն»էն սպասուած նոր հաղորդակցութիւնը ջղագրգիռ վիճակի մէջ դրած է հանր. կարծիքը, որ կը չարունակէ վիճաբանիլ յառաջիկայ մասնավճարին չուրջ։

Կը յուսացուի թէ պ. Րուզվէլթ պիտի զգուշանայ դպչիլը երկընտրանքի մէջ ձգելէ. այդ երկընտրանքը պիտի ըլլար Անգլիոյ աւանդութեան վարկաբեկիչ դժուարը, կամ Լոզանի ձեռնարկին պաշտպանութիւնը տկարացնող կարգադրութիւն մը։ Կը խորհուի նաեւ այս առտու պ. Սնովտընի պաշտպանած «Ռամըմպիլէ»ին մէջ նախատեսուած դրամով վճարում մը։

Դաղտնի կը պահուի Վաշինկթընի մէջ Սըր Լիւասէյի կատարած բանակցութիւնները։ Ստոյգ է որ դպչիլը վաղը պիտի խորհրդակցի այս մասին. սակայն, Ամերիկայէն առնուած լուրերուն համեմատ, կը վախցուի որ անհամաձայնութիւն մը ծագի Ամերիկ. խորհրդարանի եւ պ. Րուզվէլթի միջեւ. այս պարագան աւելի եւս կը վատթարացնէ արդէն իսկ անստոյգ կացութիւնը։

Պօսպէյ 7 յունիս.— Կը կարծուի թէ Անգլիա՝ իր Ամերիկայի հանդէպ ունեցած պարտքին յառաջիկայ վճարումը պիտի կատարէ՝ հնդկական գանձէն առնելիք 300 միլիոն ունկի արծաթով, որուն փոխարժէքը պիտի վճարէ անգլ. ոսկիով։

Լոնտոնի Տնտես. համաժողովը

ՖՐԱՆՍԱ ՆՇԱՆԱԿԵՑ ԻՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզ 7 յունիս.— Էլիզէի պալատին մէջ, պ. Լըպրէօի նախագահութեամբ տեղի ունեցող նախարարաց խորհուրդէն առաջ, ելմտ. նախարար պ. Պօնէ ընդունեց Ֆրանս. դրամատան կառավարիչը, որ տեղեկութիւններ տուաւ Միջազգ. վճարումներու դրամատան խորհուրդին մասին։

Պ. Փոլ Պոնքուր համարատուութիւն բրաւ Ազինաթափութեան խորհրդաժողովի աշխատանքներուն չուրջ։

Վարչապետ պ. Տալատիէի առաջարկին վրայ նախարարաց խորհուրդը նը շանակեց Լոնտոնի խորհրդաժողովին Ֆրանս. պատուիրակութիւնը, որուն կը մասնակցին պ.պ. Տալատիէ, Պոնէ, Փոլ Պոնքուր, Սարրօ Ռէօյ, Սարրֆրօթ եւ Փաթէնօթրը։

Փարիզ 7 յունիս.— Կառավարութիւնը քննեց աւտրիական փոխառութեան հարցը, որուն պայմանները ճշդելու համար կ'սպասուի տնտես. խորհրդաժողովին։

— Պ. Տալատիէ յայտարարեց թէ մտադիր է շուտով խորհրդարանին առջեւ բերել երկաթուղիներու եւ Անդրատլանտեան ընկերութեան վերստին կազմակերպութեան ծրագիրը։

— Այս գիշերէ, Փարիզէն Մէլէօն մեկնող կառախումբի մեքենավարին հագուստները կրակ առնելնուն, մեքենավարը դուրս նետուած է սրընթաց թրչնէն։ Իր ձախացած մարմինը գտնուեցաւ գծին վրայ, երբ կառախումբին վարիչը թը րչնը կեցուց, ծանրապէս վիրաւորուած գտնուեցաւ նաեւ հնոցապանը, որ քիչ յետոյ մեռաւ։

Աւստրիական նացիներու դէմ

Վիէննա 6 յունիս.— Լինցի մէջ, նացիներու եւ Հայմվէհրներու միջեւ ծագած կռուի մը ընթացքին 7 անձեր վիրաւորուեցան։ Դատարանը բանտարկութեան դատապարտեց 5 հինգլերեանները։

Վիէննա 6 յունիս.— Քաղաք. ոստիկանութիւնը մուտք գործելով նաղի կուսակցութեան ամենավստահելի անձերուն միչեւ տեղի ունեցող գաղտնի մէկ հաւաքոյթին, յայտարարեց զգայացունց այն իրականութիւնը թէ, պետական պաշտօնեաներէն եւ դաշնակցային բակէն բազմաթիւ խումբեր կը մասնակցին նազիներուն։

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան։

Իտալ. եւ Ֆրանս. յարաբերութիւնները բարւոք

Տուչէի շնորհակալութիւնը Ֆրանսայի

Հռոմ 8 յունիս.— Դերմանիա եւս առաջ Զորսերու հաժանձայնութեան բնագրին ալչ ժամցնել ուղած իր փոփոխութիւնները։ Պ. Մուսօլինի այս լուրը լսելուն պէս որոշեց խօսիլ ծերակոյտին առջեւ։ Բոլոր վերնագաւթն ու բեմերը արդէն խռնուած են։ Դիւանագիտական ժարմինը ամբողջական կազմով ներկայ է նիստին։ Պ. ար Ժուվընէլ կը հանի ժամը 18ին։ Պ. Մուսօլինի կ'օկսի Զորսերու հաժանձայնութեան պատմականը ընելու և կը չեշտէ անոր կարևորագոյն ենթքերը՝ ընդգծելով թէ իր վրայ կ'առնէ ազգ. Դաշնակցութեան համաձայնութեան 19րդ յօդուածի պատասխանատուութիւնը։ Ան չնորհակալութիւն կը յայտնէ ատորգրող բոլոր ազգութեանց, մասնաւորապէս սակայն Ֆրանս. կառավարութեան ու կը ջատագովէ անոր արդար և քալ ընթացքը։ Տուչէն իր խօսքերը վերջացուց յայտարարելով թէ Ֆրանսայի և Իտալիոյ յարաբերութեանց մթնոլորտին վրայ երկրացող ամպերը փարատած են։ Այս վերջին խօսքերուն ամբողջ սրահը պատասխանեց որոշ ծափերով։

Զորսերու դաշինքը ստորագրուած

Հռոմ 3 յունիս.— Զորսերու դաշինքը պիտի ստորագրուի այս երեկոյ ժամը 19 ու կէսին Վէննաիկի պալատին պ. Մուսօլինիի գրասենեակին մէջ, Տուչէի և Ֆրանս. ենթգլ. և գերման. դեսպաններուն կողմէ։

Ֆրանս. պատուոց. շրջանակներուն գոհունակութիւնը

ՓԱՐԻԶ, 8 Յունիս.— Դերմանիոյ բռնած ընթացքը, պահ մը, նոր յապաղումներու կասկած սեղծած ըլլալով Զորսերու Դաշնագրին ստորագրութեան լուրը այնքան աւելի մեծ գոհունակութիւն պատճառեց։ Կառավարական շրջանակները այս կարեւոր դէպքը կը նկատեն առաջին հանգրուան մը՝ դէպի Եւրոպական համերաշխութիւն։ Բանակցութիւնները տևեկով պիտի վերսկսին, դաշնագրի գործնական մասը ճոդելու եւ թէ Ֆրանս եւ Իտալական եւ թէ Իտալ եւ Փոքր Համաձայնական յարաբերութիւնները բարելաւելու համար։ Մանօթ է որ Ֆրանս. կառավարութիւնը արդէն ի վեր կը ջանայ համաձայնութեան կարելիութիւնները ընդարձակել բոլոր երկիրներու հետ, առանց գոյութիւն ունեցող համաձայնութեանց վնասելու։

Ճառագիկային Ֆրանս կառավարութիւնը պատրաստ է պատասխանել բերաբացիօրէն պ. Պոնքուրին կողմէ փոխ համաձայնութեան կառավարութեանց ուղուած պահանջութիւններու եւ հրահանգներու։

Ֆրանսայի կապուած բոլոր պետութիւնները պիտի ստանան այդ հրահանգները։ Պ. Պ. Տալատիէ եւ Պոնքուր, ուրեք որ խորհրդարանին առջեւ պիտի բացատրեն դաշնագրին ազդեցութիւնը։

ՄԵԾ ԵՒ ԱՆՍՈՎՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ

ՕՐՕՉՏԻ--ՊԱՓ

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 7 — Հինգշաբթի, 8 — Ուրբաթ, 9 — Շաբաթ: 10

ՅՈՒՆԻՍ 1933

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՈՃՐԱԳՈՐԾԻ ՄԸ ՎԱԽՃԱՆԸ

ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՑ

Քանի մը ամիս առաջ Գէյք Մէրիի մէջ ոճիր մը գործուեցաւ, որուն զոհ գնաց Գօմիսար Իսմայիլ Ձաուշ։

Գօմիսարը ընկերակցութեամբ Մուհամէտ Գարպուտի եւ երկու ոստիկաններու գացած էր Գէյք Մէրի եւ պանդոկ մը խզեւանած։ Տօմիս Նաճար անուն չարագործ մը, երբ կ'իմանայ գօմիսարի ներկայութիւնը պանդոկի մէջ, երկու ընկերներով՝ Նիքօլա Սալիպիի եւ Քեամիլ Ապտ Ղանիի, իսկոյն կ'որոշէ կողոպտել զանոնք։ Տօմիս եւ իր ընկերները կ'սպասեն ճամբան։ Քեամիլ որ իննճաւարժ վարիչ էր, ձամբուն մէջտեղ երկայնքին կը կեցնէ իր իննճաւարժը, ուրիշներու անցքը անկարելի դարձնելու համար։ Գօմիսարը կը հասնի հիւ վերջ, սակայն ճամբան կտրուած բլլալով, իննճաւարժը կը կենայ։ Տօմիս եւ իր ընկերները ատրճանակներ կը հանեն եւ կը հրամայեն իննճաւարժէն վար իջնել ճամբորդներուն եւ ձեռքերը բարձրացնել վեր։ Մուհամէտ Գարպուտ կը ճնազանդի, սակայն գօմիսարը կը մերժէ եւ բարկութիւն ցոյց կ'ուտայ։ Տօմիս առանց այլեւայլի կը պարպէ իր ատրճանակը եւ երկու գնդակներ կը դպին գօմիսարին, մէկը ծունկին իսկ միւսը՝ փորին։

Ծանրօրէն վիրաւորուած գօմիսարը կը ճնազանդի աւազակներու հրամանին եւ կը վերցնէ ձեռքերը։ Տօմիս եւ իր ընկերները կը մօտենան եւ կը կողոպտեն զանոնք ու կը հեռանան։

Երկ Ոճրագործ սեսնելին առջեւ տեղի ունեցաւ այս հրէսային ոճրին դատավարութիւնը։ Գօմիսարը հիւանդանոց փոխադրուելէ վերջ, հոգին աւանդած էր։

Խուզ բազմութիւն մը լեցուցած էր ամբողջ դատարանը չնչ ներքնցիները։ Տօմիս ուրացաւ իր գործած ոճիրը, յայտարարելով որ իննճ այդ օր գինով էր եւ ոտն կը մնար։ Սակայն բազմաթիւ փաստեր հաստատեցին որ Տօմիս ու իր ընկերները հեղինակներն են այդ ահարգ ոճիրին։ Դատաւորները երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ մահուան դատապարտեցին Տօմիսը եւ 5 տարուան Նիքօլան եւ երկու տարուան Քեամիլը։ Բացի այդ Տօմիս 2000 ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ։

Դատաւորները վճիռը տուին մինչ ձայնութեամբ։

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՀԱԼԷՊԻ ՄԻԻՖԻՒՆ ԴԷՄ

Անճանօթ եւ դիմակաւոր չարագործ մը յարձակում գործեց Հալէպի Միւֆթի՝ Շէյխ Ապթիլ Համիտ Քեալիի վրայ, երբ այս վերջինը Սուէ էլ Թէրպէյիճ կ'անցնէր։ Չարագործը դաշոյնը մխրճելէ յետոյ Միւֆթիի կուրծքին, յաջողեցաւ կծիկը դնել։

Միւֆթին անմիջապես փոխադրուեցաւ հիւանդանոց, ուր բժիշկները ննջեցնելով՝ նկատեցին թէ իր վիճակը վտանգաւոր է։

ԱՆԽՈՂԵՄ ԼՈՒՂՈՐԴ ՄԸ

Ապրօ Ֆրանսիս անուն երիտասարդ լուղորդ մը անխոհեմութիւնը ունեցաւ Մօհամէտ Սիրտարի վարած իննճաւարժ ճամբորդներէն մէկուն կը մնար։ Նաւակին պատուակը ծանր վէրքեր պատճառեց անխոհեմ լուղորդին որ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ իսկոյն։

ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՓՈՐՁԷ

Նուսուճ Ֆարհաթ, 45 տարեկան, անձնասպանութեան փորձ մը րրաւ առջի օր։

Քննութիւններէն հասկցուած է որ Նուսուճ երկար տեսնէ ի վեր անգործ էր եւ կարօտ վիճակի մը մատնուած։ Ատոր ձագործ էր։ Սակայն վերջերս յօժարեցաւ հասարակ ոստիկանութեան դառնալ. դարձեալ գործ չի գտաւ։ Վերջը սկսաւ կազդ ծախել օրապահիկ մը հայթայթելու յոյսով, սակայն ապարդիւն։ Քաղաքական պետութիւնը կազդ ծախելու արտօնագիրը գրաւեց ձեռքէն, յայտարարելով որ փոխանցիկ հիւանդութիւն մը ունի ան։ Նուսուճ վիճակի մէջ Նուսուճ տուն գնաց, հոն տեսնելով իր ընտանիքի ողբերգական վիճակը աւելի յուսահատեցաւ եւ ուղղակի գնաց Միւտէվէր քաղը եւ ինքզինքը նետեց ծով։

Սակայն, ոտանով լուզորդներ ծով կը նետուին եւ կիսամեռ վիճակի մէջ դուրս կը հանեն Նուսուճը։

ԲՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՍԷՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Դամասկոսի Միյետ քաղի բնակիչներէն, կարուհի այրի Գաբրիէ Մօյիի խաջաբար կ'ամսականէր իր չորս զաւակներուն ապրուստը ճարելու համար։ Վերջերս, հիւանդութեան մը հետեւանքով հաստատ դամ եղած դժբաղդ կինը այլեւս չէր կրնար իրեններ ապրեցնել։ Տարաբաղդ այրին առջի օր կախուած գտնուած է։

ՁԳՈՅՇ ԿԵՂԾ ԴՐԱՄՆԵՐԷՆ

Հինգ ոսկինոց կեղծ կտրոն մը գտնուեցաւ Ամիունի մէջ, Աթքուն Ճրճնի վրայ, որ յայտարարեց թէ՝ ստացած է Հանճա Հայտարն։ Ծիտեալ երկու մարդոց բնակարաններ խուզարկուած են։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՍԿՍԻ

Գիւղագնացութեան կեդրոններուն մէջ եռուզեռը կ'սկսի հետզհետէ։ Բազմաթիւ Իռազցի երեւելիներ առջի օր Գէյրութ ժամանեցին։ Հետզհետէ կը հասնին նաեւ Սգիպացի գիւղագնացներ եւ գբօսաշրջիկներ։

Կը յուսացուի որ այս տարի գիւղագնացութեան եղանակը աւելի լաջող պիտի բլլայ քան ինչ որ եղաւ 1932ին։

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԵՐԱՇԽԱԳՈՒՄԱՐ

Սիւրիոյ Ներիքն Գործերու Նախարարը ծանուցագիր մը զրկելով Հաղարական թերթեր հրատարակոզներուն, յիշել կուտայ թէ, քսս Մամլոյ Օրէնքի պայմանին, պէտ է 250 Ս. Ոսկի երաշխագումար մը յանձնուի Պետական գանձին։

Պայմանաժամ տրուած է մինչեւ Նուլիս 1։ Մինչեւ յիշեալ քուակաս իրենց երաշխագումարը չի վճարող Հաղարական թերթերը պիտի դադրեցուին։

ԳՈՂԵՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏԱՆ ՄԸ ՄԷՋ

Առջի օր անճանօթ գողեր այցելելով կոդոպուտի ենթարկած են Պապ Իարիս քաղին մէջ Տօքթ. Քրիքաճոսի բնակարանը։ Գողցուած են զանազան գոյներ եւ 40 Օսմ. ոսկի արժէքով մանրագիտակ մը։

ՁԱՇԼԷՒ ԾԱՌՈՒԳԻՆ

Կառավարութիւնը որոշեց կուպրով օձել տալ Ձահլէի ծառուգին. այս գործունեութեան համար 25 հազար Ս. Ո. ծախս մը կը նախատեսուի։

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ՎԿԱՅԱԿԱՆ Կ'ՍՏԱՆԱՆ

Բարձր Դատիսարութիւնը, վկայականներ տուած է ութը շրջանաւարտներու, որոնք վաճառականական բարձր ճիւղ աւարտած են։ Մամլոյ Դիւանը Ֆերեթերուն կը հաղորդէ անունները վկայական ստացողներուն, որոնցմէ երկուբը հայեր են՝ Ճարութիւն Ձէրէզեան եւ Նուպար Ղազարոսեան։

Մեր ճանրահաւորութիւններ։

ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՍԷՆՏԻՓԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄ

Առջի օր, Տճօրենները խորհուրդը գումարելով, ներքին ճօրենի առաջարկին վրայ որոշեց տպարանի գործաւորներուն սենեփական յուծեալ յայտարարել։ Անմիջապես մասնաւոր հրամանագիր մը ստորագրուեցաւ հաճարապետութեան ճախագահին կողմէ եւ որոնցմէ հաղորդուեցաւ Սենեփական Վարչութեան։

ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱՔՈՒՂՔԵՐ

Ցիշատակելու համար Սիւրիոյ Հաճարապետութեան հռչակումը դրոշմաթուղթերու նոր տարբ մը հրապարակ պիտի հանուի։

Այս տարբ պիտի բաղկանայ երեք դրամաթուղթերէ, որոնց առաջինը պիտի կրէ հաճարապետութեան ճախագահին երկարը, երկրորդը Սիւրիական Խորհրդարանին պատկերը եւ երրորդը ճօճանուր արաբ փիլիսոփայ Ապիլ Ալաի դամբարանին պատկերը։

Դրոշմաթուղթերուն հաւասլքը պիտի յատկացուի փոսի նոր ճեմի մը եւ Ապիլ Ալիի դամբարանին կառուցման։

Արդ, հարց է գիտնալ թէ ի՞նչպես կարելի պիտի բլլայ վերաւադրել գոյութիւն չունեցող դամբարանի պատկերը՝ դրոշմաթուղթին վրայ եւ ինչպես կարելի պիտի բլլայ կառուցանել դամբարան մը որ ծախսը պիտի գոյանայ իր պատկերը վերաւադրելիէ դրոշմաթուղթի հասոյթէն։

«ԷԼ ՔԱՊԱՍԻ» ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակին տեղեկացուցած ենք Դամասկոսի ընդհանուր դատախազութեան կողմէ «էլ Քապաս» թերթի դէմ դատ բացած բլլալով, յիշեալ թերթին մէջ «Անբօխանութիւնը դատարանին մէջ» վերնագիրով սխալ լուրեր հրատարակուած բլլալուն։

Թերթին Տէրը Նէնիպ էլ Բաեհն եւ խմբագիրը Խալիլ Մահուաւ 10ական ոսկի տուգանքի դատապարտուած են։ Իսկ յօդուածին հեղինակը, Ժօրժ Նայիմ կը դատապարտուի մէկ ամիս բանտարկութեան։

«ԷԼ ԻՔԹԻՀԱՏ» ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Նախադաս խառն դատարանը երկու ամիս բանտարկութեան դատապարտեց Հալէպի մէջ հրատարակուող «էլ Իքթի—հաս» թերթին տէրը, որ անուանարկիչ յօդուած մը հրատարակած էր պ. Խաճատուր Ախարագի, Հալէպի Անգլ. հիւպատոսին եւ խառն դատարաններու հարցաքննիչ դատաւորին դէմ։

ԿԻՆ ՄԸ Կ'ՍՊԱՆԵՑԷ ԻՐ ԱՄՈՒՍԻՆԸ

Շաապա գիւղին Խաթիճ Գինը Մոհամէտ Ծօֆ անուն կին մը, մանգաղով սպաննեց իր ամուսինը՝ Սօպհի պէն Ահմատ էլ Քէրբ, երբ դատին մէջ կ'ատախաբեր։

Իւանար կինը յետոյ ժանտարմերի գնաց ու յանձնուեցաւ ըսելով՝ թէ իր ամուսինը մեռցուցած է, որովհետեւ ան իրեն արգիլած է աղօթել...։

ՇՈՒԱՅԻ ՊԷՍ ՈՐԿՐԱՄՈԼ

Կը պատմեն թէ՝ Հարաւ—Լիբանանի Հարուճ գիւղին մէջ Ահմէտ Տիս անուն երիտասարդ որկրամոլ մը կայ, որ ճախաճաշին, 20 ֆիլօ հաց եւ 10 ֆիլօի չափ ալ կերակուր կ'ուտէ։

Ահմէտի ճախաճաշին պէտք է մէկուկես ռաքլ մէօվի, իսկ երեկոյեան ճախընթրիքին՝ մեծամասնակ միւճեհտէհ, բանջարեղէններ եւ պտուղներ։

ԵՐԿՈՒ ՔԱՂԱՔ. ՀԱՇԵԿԵՐՈՅՔՆԵՐ

Խորհրդարանային ընտրօրէնքի փակուած առթիւ երկու ճաշկերոյթներ տուեցան Դամասկոսի մէջ։

Ասոնցմէ մին՝ Մօհարեհի պարտեզներուն մէջ, Պ. Շահէր Նիյմէթ պէյ Շապանիի կողմէ։ Հանրապետութեան, խորհրդարանի եւ դահլիճի ճախագահները ինչպես նաեւ ճախարարները ներկայ գտնուեցան։

Միեւնոյն ժամանակ, Տօմմարի մէջ, Նէսիպ պէյ Գաբրիի կողմէ սարքուած ճաշկերոյթին իրենց մասնակցութիւնը բերին Ազգայնական կուսակցութեան լիազրներն ու երեսփոխանները։

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Բարոյականը ու առաքինութիւնը պատպանելու» դիտաւորութեամբ, Դամասկոսի «Իլխվան»ներ հաւմանայնած են հաւաքական դիմում կատարել պատկան իշխանութեանց։

Իլխվաններ խիստ գայթակղեցուցիչ կը գտնեն՝ հրիկ մարդոց սպասարկած սրահներուն մէջ կիներու սափրուիլը եւ կառավարութենէն կը պահանջեն որ այդպիսի սրահներուն մուտքը գէթ արգիլուի իսյամ կիներուն։

Ասկէ զատ անոնք դիմում կատարած են նաեւ Մ. Բուֆֆինի, որպէսզի «Թէքվատով մը յայտարարէ թէ, կանանց սափրուիլը հակառակ է Քուրանին։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկ. Տամլամեան իրենց զաւկի ապաֆիճման առթիւ Մամլոյիէնի Ազգ. բուժարանին՝ կը նուիրեն մէկ ոչխար։

Սեանալ Գ. Ճովհաննես Փիլոյեան։

— Տիկին Ազնիւ Գ. Մուրատեան իր զաւկին ապաֆիճման առթիւ նոյն ընտանիքն կը նուիրէ գառնուկ մը։

Սեանալ նուիրատուն,

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՏՐՈՒԹԻՒՆ

8 ՅՈՒՆԻՍ 1933

		Ս. Փ.
Ծգիպտ.	բրդայոմ.	441
Անգլիկ.	»	430
Տօլար	»	106
Թրքական	»	60
Գաճճ Օթթոման		138
Իտալական Լիր 100		660
Ճուճական Տրախմի 100		70
Անգլ. ոսկի		622
Ֆրանս.	»	492
Օսման.	»	554
Արծաթ մհճիս		21
Ֆրէնի Ֆօնս.	Ա. Ֆր.	609
» »	Բ. »	321
» »	Գ. »	312

Սհճհրեան եղբարք Ինչ Ձօ։

Թիլհճեան՝ 5-19

ՄԱՀԱՓՈՐՁ

I.

1915ի մայիսին Ձորճ Լը Մըզիւրիէ չորս օրուան արձակուրդով եկաւ Փարիզ։

Աժան սենեակ մը վարձեց Լըփիք փողոցին մէջ։ Լուացուեցաւ, մազերը ոչիլները ու գնաց այն տունը ուր կը բնակէր պատերազմէն առաջ։ Այնտեղ էր տակաւին պառաւ դոնապանուհին։ Սանդուխներէն վեր վազեց յիշելով այն իրիկունը երբ իր խեւերուն մէջ առած Լիանը սենեակը կը տանէր։ Կեցաւ իր նախկին աշխատանոցին դրան առջեւ ու մտածեց։ Լիանի երեսին նետուած նախատինքը զարմանած չըլլալու իր ապիկարութիւնը քաղդատեց այն տկարութեան հետ որ անկարող կը դարձնէ մարդիկը հեռացնելու, իրենց բնութենէն, պատերազմի ստորնութիւնը։

Փորելի կապելան գնաց նոյն գիշերը։ Արքան փոխուած էր ան։ Անչուշտ հոն էին Տէր եւ Տիկին Փորելը, բայց չկային սրահին տակ երկարող սիւռին ձիերը, անոնք ալ պատերազմի կացեր էին։ Փորել որ տեսած էր 1871ի պատերազմը եւ չան մի կերած էր Փարիզի պաշարման օրերուն, տակաւին կը յուսար գինուոր ըլլալ հակառակ իր խոշոր փորին։

Կրկուառ, Տըլէր, Փինէ, բոլորը գինուոր էին հիմա։ Զինուորական իշխանութիւնները պիտի գրաւէին կապելան իրենց պէտքերուն համար։

Նստաւ անոնց հետ մինչեւ առտուան երկուքը։ Պատմեցին իրեն թէ ինչպէս էր Փարիզը Մարնի ճակատամարտէն առաջ երբ կառավարութիւնը փոխադրուեցաւ Գորտօ իմացեր էին թնդանօթները գիշեր ցորեկ։

Ծոպնած էր Ձորճ ու քնատ։

Փորելի հետ միասին իջան կապելային բակը չարու-

Մօրը քաջալերութիւնովն ու աջակցութեամբն էր որ վարձած էր Քինկ փողոցի աշխատանոցը։ Մայրը կը բնակէր Էտուըրտ Սքուէր՝ փոքր տան մը մէջ որուն անունը գրած էր «Բաբելոնի Մեծ Պանդոկը»։ Կրնայ ըլլալ որ այս անունը փոխ առած էր Արնըլտ Պէնէթի համանուն գիրքէն յայտնելու համար իր հիացումը այդ հեղինակին եւ կամ զուարճալի բան մը գտած էր այդ անունին մէջ։

Իսկ «պանդոկ»ի գաղափարը ծնած էր իր մտքին մէջ այն պատճառով որ իր տղաքը տուն կուգային երբ անկողինի մը կամ յարմար կերակուրի մը պէտքը զգայնին։

Տիկին Լը Մըզիւրիէ կը նախընտրէր առանձին ապրիլ, երբեմն ինքն ալ տարօրինակ կը գտնէր իր այդ պահանջը, բայց բաւական ուժեղ նկարագիր ունէր՝ գոհունակութիւն գտնելու համար իր առանձնութեան մէջ։

Ահաւասիկ այս մայրիկէն ստացեր էր Ձորճ կարողութիւնն ու ինքնատպութիւնը իր մտքին։ Իրլանտուհի էր ան։ Ամուսնացեր էր Լը Մըզիւրիէին հետ, խաբուէր էր թէ Ֆրանսացի մըն էր այդ մարդը։ Զգացեր էր այդ սխալը Անգլիա գալէն ետք եւ Լը Մէյըրըրի փոխեր էր մականունին արտասանութիւնը։

Ձորճ նկարեց իր մայրը եւ նկարը ցուցադրուեցաւ 1913ի Ակադեմիային մէջ։ Որքան խնդաց Տիկին Լը Մըզիւրիէ երբ տեսաւ զայն։ Կ'ուտէր ան արդիական արուեստը առանց բացատրութեան։ Իտէալիստ գիծ մը կար իր մէջ եւ ինքնատիպ յատկութիւն մը ու հասկացողութիւն մը գեղեցիկին մասին։

Չէր հետաքրքրուած երբեք Ձորճի փարիզեան կեանքով, փորձառութիւն ունէր ու կը ճանչնար այրերը։ Ծիտէր որ օրին մէկը պիտի ամուսնանար անիկա,

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԱՑՏԱ

Տեկրագործական կացութիւն.— *Ամէն օր համառօտ է յայտարարել թէ յառաջիկայ հունձքերը գերազանցօրէն արդիւնաւոր պիտի ըլլան; կը հաշուի թէ այս տարուան արդիւնքը առնուազն անցեալ տարուան կրկինը պիտի ըլլայ:*

Միայն թէ այսօրուան գիները զոհացուցիչ չեն երկրագործներուն համար, քանի որ ներկայիս ցորենի բաքըլը կը ծախսուի 9—10 Ս. Դ. մինչեւ վերջին Օգոստոս—Սեպտեմբերին նոյն տեսակի ցորենը կ'արժէր 11—12 Ս. Դ.

Եթէ կառավարութիւնը նոր ժամքը չ'ուելցնէ արտաքսմանէն ներծուելիք հացահատիկներուն վրայ, ներկայ գիներն անգամ հասառատ չպիտի մնան, եւ զգալի անկում մը անխուսափելի պիտի ըլլայ:

Համեմատելով անցեալ տարուայ նոյն եղանակի գիներուն հետ, նաբրինջի եւ կիտրոնի այս տարուան գիները խիստ ակար են:

Օդերեւութային պայմանները չատ նպաստաւոր են ձիթապտուղներուն; եթէ խոշակը չփչէ մինչեւ Յունիսի վերջերը, այս տարուան ձիթապտուղի բերքը, արժութիւն հունձքերուն նման, չատ գոհացուցիչ պիտի ըլլայ:

Բանջարեղէնի մշակութիւնը նոյնպէս յոյսով եղած է ու այնպէս ալ կը չարունակէ:

Հակառակ գոյզն պահեստի, ծրխախոտի գիները չատ ցած են; Ոչ մէկ գնող չի ներկայանար. ահա թէ ինչու ծխախոտ մշակողները կը վրդռնին այս նիւթին յառկացուցած իրենց հոդերը տարտնելու:

Առեւտրական օարժուն.— *առեւտուրը հազիւ թէ կեանքի նշան մը ցոյց կուտայ: Գործառնութեան կայունութիւնը կը տիրէ բոլոր ճիւղերուն մէջ: Հացահատիկներու գինը դէպի անկում կը հակի:*

ՏԻՒՐ ԷԼ-ՋՈՐ

Կայունութիւնը կը չարունակէ խորհիլ կը ըլլաէ մարգկային գործունէութեան բոլոր ճիւղերը և հրապարակը կը մատնէ հիւծող անգործութեան:

Տեղական վաճառականներու դրնան ոչխարի մի քանի հօտերը նպաստաւոր գին չի գտան սպառող կեդրոններու մէջ, որով վաճառականները տիպուեցան հօտերը դարձեալ արօտավայրերը դրկել:

Այս տարի, տակաւ ըլլալով հանդէպ նորածին անասուններու թիւը եւ հակառակ նաև գիներու անկումին անհատական պահանջ չի նկատուիր:

Միւս կողմէ, որովհետև արմատի ցանքերը, ամբողջ չրջաններուն մէջ, ընաիր արդիւնքներ գուշակել կուտան, յոյսերը չեն հատաքրքրուիր նախորդ հունձքերու մնացած պահեստով, մինչև նոր բերքերը, գիւղացիները պիտի կրնան հետզհետէ օպտուիլ այդ պահեստներէն:

Ողբալի չքաւորութեան մատնուած գիւղացիներու նիւթական անցուկ վիճակին հետեւանքով, պակասած է ճարտարուեստական նիւթերու պատուէրը եւ հետեւաբար, նեղրածումը եւս:

ՈՈՒԷՑՏԱ

Տեկրագործական կացութիւն.— *Թէ կանոնաւոր անձրեւներու եւ թէ զովութեան տեսակէտէն, Մարտ եւ Ապրիլ ամիսները չատ նպաստաւոր եղան ցանքերու աճումին; կը կարծուի թէ արգասաբեր արդիւնքները ձեռք պիտի ձգուին ճէպէլի գրեթէ բոլոր չրջաններուն մէջ: Միայն թէ ջուրի իսկական պակաս մը զգացուեցաւ հիւսիս ճէպէլ Տրուզի 5 եւ հարաւային ճէպէլ Տրուզի 4 գիւղերուն մէջ, ուր ցանքերը ամբողջապէս փճացած են: Կառավարութիւնը ժամադիր է այդ վայրերուն օգնութեան փութալ եւ ջրանները ժամամբ հատուցանելու:*

Արօտավայրերը հարուստ են այս տարի եւ կրնան մեծաթիւ հօտերու սնունդ հայթայթել:

Առեւտրական օարժուն.— *Նշանակութեան արժանի ոչ մէկ չարժուն, կայունութենէ հիւծող առեւտրական հրապարակի վրայ: Թիւերը միշտ պերճախօս են. իսկ երբ թիւ չկայ, չկայ ուրեմն ոչ գործնէութիւն եւ ոչ ալ կեանք: Ապրիլի ընթացքին ներածուած է միայն 150 թն ապրանք, որ մասնաւորապէս կը բաղկանայ աննշան ահիւթերէ, չինուածանիւթերէ եւ վառելանիւթերէ իսկ արտածումը զրօ:*

ԹԱՐԹՈՒՆ

Շնորհիւ Ապրիլի կանոնաւոր եւ բարեբեր ամրեւներուն, ընաիր բերքեր ունենալու նախատեսութիւնը իրագործուած է արդէն և մօտ ապագային պիտի կատարուի գարիի, ապացորենի հնձումը:

Օդին խոնաւութիւնը հնարաւորութիւն տուաւ նաև ժամանակին մշակոյթը ատարել բոլոր չրջաններուն մէջ:

Առևտրական գործառնութիւնները չատ աննչան եղած են. ընդամէնը 50 քանթար (12 թն) նարինջ դրկուած է Հալէպ, քանթարը 400 Ս. Դ.ի հաչուով:

ԻՏԼԻՊ

Տեկրագործական.— *Ժամանակին արդիւնքը կը չարունակէ խիստ յուսադրիչ ըլլալ:*

Նոյնպէս ապահով վիճակի մը մէջ եւ ժամանակին բերքերը, որոնք, համեմատելով ցանուած հողերուն հետ, կարեւոր եւ չահաբեր պիտի ըլլան:

ՏՕՔԹ. ՁԻԼԻԲ ԱԵՔԱԼ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Դիմել՝ ամէն օր կէս օրէ առաջ Ամերիկեան հիւանդանոց, Իսկ կէս օրէ վերջ իր դարմանասուներ, ՀԱՈՒԶ ՍԱԱԹԻ,

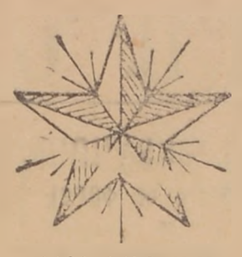

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ
ԵՒ
ԱՍՏՂԸ ՔԱՕՕ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

Ա.ԻԱՆԴԻ ՊԱՑՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 5½ %, Ակռ գաս ժամանակութիւն ընկերութեան չահերուն:

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխառութիւններ վճարելի 10—15—20 տարիէն, որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'ETOILE du FOYER)

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հասարակութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ 3,000,000 ֆրնգ. որ կրնայ 3.000,000,000 ֆրնգ.ի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոչումով:

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՆ Արեւելեան պետութեանց
Սավոյ Օթելի տեսչ, Պուրճ, Պէյրութ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը հիմնուած 75,000է աւելի անդամ ունի մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ:

Ամէն թղթակցութիւն ուղղել՝ B. P. 821, Beyrouth

UNITED STATES LINES
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻԾ

Աշխարհի ամենէն ապահով, շքեղ եւ արագ նաւերը

(Շաբաթական կանոնաւոր երթեւեկ Հավրէն Շէրպուրկ և Նիւ Եորք)

Նաւերու անուններ		Մեկնումի թուականներ		
Ուաշինկթըն	Նաւը	25	*Մայիսին*	*Հավրէն*
Լէվիաթան	»	27	»	*Շէրպուրկէն*
Բրէզիւէնթ Հարթինկ	»	1	*Յունիսին*	*Հավրէն*
Մանհ Թթան	»	8	»	»
Իր գիտէն Հավըր	Նաւը	15	»	»
Լէվիաթան	»	17	»	*Շէրպուրկէն*
Ուաշինկթըն	»	22	»	*Հավրէն*
Բրէզիւէնթ Հարթինկ	»	29	»	»

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Ընդհ. գործակալութեան

ՀԻԹԹԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Հեռաձայն 8—00, Մասրաթ փողոց Պէյրութ, B. P. 511
Հեռագր. հասցէ.— «HITTIFRER»

ՏՕՔԹ. Տ. Գ. ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ
ՎԿԱՍԵԱԼ ՓՍՐԻՋԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

8 ՓՈՂՈՑ ՆԷՋԻՊ—ՀԱՍՏԱՏ, ՀԱՒՈՒԶ ՍԱԱԹԻ

Սրհար տարիներու ընթացքին Փարկի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ եւ հիւանդանոցներու մէջ մեծ հմտութեամբ եւ երկար փորձառութիւններ ստացած վերջ, վերադարձած է Պէյրութ եւ հաստատած իր սեփական դարմանատուն Նէհիպ-Հաւասատ փողոց թիւ 8:

Դիեական ամենավերջին մեթոտներով եւ էլեկտրաբուժութեամբ (Diatermo-therapie) ճերմին եւ ի մասնաւորի կանանց վեներական, Ջրանկախս, ընդ եւ հին ջրամիզութիւն, փոսրաթի, սեռմատանի, միզամանի եւ անկարողութեան հիւանդութիւններու ու տկարութիւններ. ճմանապէս կը դարմանէ արեան եւ ընդհ. տկարութիւններ, ռումաթիզմ (Rhumatisam) մորթային հիւանդութիւններ, մանիսկագոյն ճառագայթներով (Rayon ultra-violet). Մասնաւոր էլեկտրականութեամբ (Electro-coagulation) կատարեալ դարմանում կոկորդ. amygdaleի Hemoroideի:

Ընդ. ժամեր 8—12 եւ 2—8. Կիրակի եւ տօնական օրեր միայն կէսօր:

Սիճէա Կրան Թէաթր

6 Յունիս երեքշաբթի օրէն կսկսի ներկայացուի ազանդելի եւ անթիպ գործ մը՝

LE PERE CELIBATAIRE
Ամուրի Հայրը

Ուր պիտի գանէք գեղեցիկն Լիլա Տաւիթեան իր վերջին տեղծագործութեան մէջ: Կը մասնակցին Անարէ Լիւկէ, Ժան Հէլպինկ եւ Ժօրժ Մօլտա

Սիճէմա Ամբիր

Զորեքշաբթի 7 յունիսին կ'սկսի ներկայացուիլ ֆրանսական արդիական կատակերգութիւն մը, հեղինակութեամբ Ժէրպիաօնի և Արժօնի նչանաւոր առասին՝

ՇԱՀԱԲԵՐ ՇՈՒՆ ՄԸ
(Un Chien Qui Rapporte)

Մասնակցութեամբ Ռընէ լը Ֆէպրէ, Արլէթթի, Մաթլէյնի կրթթիի

Սիճէմա Ալֆօնս

8 Յունիս Հինգշաբթի օրէն կսկսի ներկայացուիլ ամառնային բացթիա սրահին մէջ լրտեսական մեծագոյն եւ զգայացունց ֆիլմ մը՝

Դաղտնի Գործակալութիւն
SERVICE SECRET

Որուն գլխաւոր դերակատարներն են Կիւթով Տրէօլիխ և Կարլոթ Սիզ

ՁԱՇԱՐԱՆ "ԼԻԼԱ"

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

«ԼԻԼԱ»

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ—ԳԱՐՆԱՋՐԱՏՈՒՆԸ

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒԱՆԴ ՁԷՆՏՋԻՉԵԱՆԻ

Պուրճ— Հին Սէրայի եռեւի անկիւնը

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ՄԻԱԿՆ Է·

Հալէպի ընտիր իզոով, ոչխարի քառմ միսով եւ խնամքով պատրաստուած կերակուրներ.

ՄԱՏՐՈՒԹԻՒՆ,
ԱՐԱՔ ՍԳԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ՆԻՍՏ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ.

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն *ՄԱՍՆԱԳԷՏ* բժիշկ Ծրացնական հիւանդանոցի *ԱՋՔԻ, ՔԹի, ԿՈՒԿՈՐԴի, ԷԱԿԱՆՋի և ԳՂՆՈՒ* հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 3—6

իր պիւրոյին մէջ rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի raporով:

Ազքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ:

Մահճակա՞լի կամ Աթո՞ռի պէտք ունիս, գնէ՛

Ekvall վաճառանիթով մահճակալ մը, որ ծանօթ է այժմ ամենուն գին՝ 8—8.50 եւ 16.50 ս. ոսկի վճարումի դիւրութիւններ.—

Հասած են մեր *ծալլուող աթոռները* ոոկուն, ճերկայացնալի, բերեր եւ դիւրամասչելի ամէն խակի:—

Բնական գոյնով՝ հասր 130 ս. դ.
Բնկուզի գոյն՝ հասր 135 ս. դ.

—o—

Գիւղ երթալէ առաջ այցելէ մեզ անգամ՝մը եւ գնէ աթոռ մը որ կրնայ ծառայել քեզ տարիներ շարունակ, բլլայ գիւղը թէ տանդ մէջ:

Մեր մահճակալներ կր ծախուին նաեւ Mr. Emin Adadaի խանութ, Avenue Foch:

Բայց ո՛չ նոյն վճարումի դիւրութիւններով:

Մեր օրէն կ'սարգուին նաեւ սառ ներկայացնալի, ոսկուն, բերեր եւ ծալլուող Ekwall վաճառանիթով, տան մէջ, նստարանի, սրճարանի, պանդոկներու, օդա վծիութեան համար զարմանալի եւ դիւրամասչելի արտաներ Փին 135 եւ 150 ս. դ. մէկ հասր. Ekwall վաճառանիթով արտ մը կրնայ գիմանալ առնուազն 25 տարի:

ԴՆՂՕՐՍԱԳԻՐ ՃԻՒՂ

Hidro-milkuderm: Ոսկերուզ եւ բիւրուզ ամէր կը բռնի՛ն, Ցիկին Օրիարդ, Պարոն, եւ նոյն կը գծգծի՛ն, գնէ՛, Hidro-milkuderm ապիտակ բիւմէն բիւղ մը եւ գործածէ գայն, օարաք մը ետք, բռնիրը նոյնպարար գագրած է ու անմիջապէս նոյն քսուցան անհետացած պիտի ըլլայ:—

Pommade Desitin&Poudre: Մանկ տան պէտք է ունենայ բիւղ Desitin երեսի boutons պրուտցի, մարդի հիւանդութեանց յաւագոյն եւ ապդեցիկ Ծծմասէ գոր կրնամ ունենալ:

Coricide parfait: Ոսկիդ կոշտերէն (Cors) կը տառապի՛ս, գոր ծանձ Coricide parfait եւ կոշտեր արմատախիլ բնոյ մէկ եւ յաւագոյն դեղն է:

Dr. THILO & Co. Մարման ծանօթ է արդէն ամենուն, գործածելէդ ետք վճռատեսիթով կրող, Chlorure d'Etyle, serum glucosé, Emetine, Huile camphré եւ ուրիշ ներարկելի դեղեր լաւագոյն կերպով պատրաստուած են եւ ունին երկար տարիներու համբաւ մը ու ծանօթ են ամբողջ ծխախտին:

Աւելի տեղեկութեանց, գնումի եւ այլ մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Ընդհ. Գործակալ *ԵՐՈՒԽԱՆԴ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ*
Գալ—Իսրիս 128 Rue des Postes, «l'Orient»ի կից B. P. 810 Beyrouth

բայց փառք կուտար Աստուծոյ որ տակաւին ամուրի էր ան; կը մոռնար երբեմն իր փորձառութիւնները եւ կը խորհէր որ թերեւս պիտի կրնար իրեն համար պահել զայն:

Եւ սակայն հակառակ իր իմաստութեան, Տիկին Լը Մըզիւրիէ նախատեսած չէր պատերազմը: Տարօրինակ զգայնութիւն մը ունեցաւ երբ 1914ի նոյեմբերի մէջ, օր մը, Ճորճ Բաբելոնի Մեծ Պանդոկը եկաւ ու յայտնեց որ զինուոր պիտի երթար: Իր ամուսնոյն մահը քանի մը չէր բաղդատմամբ այն սարսափին: Կը հասկնար մահը որոշ տարիքէ մը յետոյ, բայց այս երիտասարդը... Փիտէր որ հազարաւոր երիտասարդներ գացած էին արդէն բայց անոնք զինուորական տարիք ունէին, չկրցաւ տրամաբանել:

— Մինչև քանըհինգ տարեկանները կը կանչեն, չէ՞. իսկ դուն երեսուն տարեկան ես, ըսաւ տղուն:

— Ի՞նչ տարբերութիւն կ'ընէ, ըսաւ Ճորճ, քառասուն տարեկան մէկը կրնայ աւելի լաւ զինուոր ըլլալ քան թէ քսանըհինգ տարեկան մէկը, եթէ ուզէ երթալ:

— Իսկ դո՞ւն, կ'ուզե՞ս երթալ:

— Այո՛:

— Ինչո՞ւ:

Ի՞նչ պատասխան տար: Պատերազմի յայտարարութեան առաջին երեք չորս չաբաթը, անիկա լծուած էր իր աշխատանքին: Վեց ամիս չի տեւեր, կ'ըսէին ամէնքը:

Բայց չատ երկարեցաւ այդ «վեց ամիսը» Ճորճի համար: Փողոցները լեցուն էին զինուորներով, հայրենասիրական երգեր կը լսուէին թատրոններու մէջ, կիները արհամարանքով կը նայէին փողոցէն անցնող եւ իրտասարդներուն վրայ:

Ամէն առտու ու ամէն իրիկուն Ճորճ կը մտածէր

ինքն իրեն — «վեց ամի՞ս, ուրեմն հարիւր ութսուն օր, ինչպէ՞ս կարելի է պատերազմիլ հարիւր ութսուն օր...»

Իփոի ճակատամարտին մէջ Գերմանացիները կորսնցուցեր էին իրենց հարիւր չիսուն հազար մարդ, իսկ Անգլիացիները հարիւր հազար: Այսքան զինուոր մահացեր կամ վիրաւորուեր էին երեք չաբթուան ընթացքին:

Այո, ինչպէ՞ս կրնար տեւել այս վիճակը: Եւ սակայն տեւեց: Ամէն անհատ իր հոգիին առանձնութեան մէջ զգաց կանչը դիակներու զանգուածին ու նախընտրեց մահը վախկոտ ու վատորի մեկնաբանութիւնէն:

Ճորճ չէր կրնար մերժել հրաւէրը: Կեցած էր իր մօրը առջեւ՝ ուրախ արտայայտութիւն մը իր դէմքին վրայ:

— Ի՞նչ որոչեցիր, հարցուց մայրը:

— Արձանագրուեցայ այս առաւօտ:

Տիկին Լը Մըզիւրիէ պրկեց չրխունքները:

— Ուրեմն այդպէ՞ս, այո՞, ի՞նչ ըրիր աչխատանոցդ:

— Կարգադրած եմ, վարձու պիտի արուի:

— Ե՞րբ պիտի երթաս:

— Վաղը չէ միւս օր պէտք է գտնուիմ Սօրպըրի զօրանոցը:

Միասին ճաչեցին այդ դիշերը Լուսըրա Աքուէրի տանը մէջ: Մայրը երբեք չխօսեցաւ պատերազմի մասին: Բայց հրաժեչտի պահուն քեւերուն մէջ առաւ զաւակը:

— Նամակ գրէ, ըսաւ:

Ճորճ մեկնեցաւ: